GÖTEBORG OCH SHANGHAI –
SYSTRAR BLAND STÄDER OCH VÄNNER I VÄRLDEN

En studie av relationen mellan städerna Göteborg och Shanghai,
vänorter och systerstäder.

Karin Hellqvist,
Juni 2000

GÖTEBORG OCH SHANGHAI – SYSTRAR BLAND STÄDER OCH VÄNNER I VÄRLDEN

Sammanfattning

Föreliggande rapport är en studie av relationen mellan städerna Göteborg och Shanghai, vänorter och systerstäder.

Studien är ett projekt inom Kulturverkstan, projektledarutbildning med inriktning mot kultur och IT, huvudsakligen utförd i Göteborg april år 2000, på uppdrag av Kinarådet med Lars-Åke Skager som handledare.

Göteborg och Shanghai är systerstäder och vänorter sedan 1986 då ett samarbetsavtal upprättades. Utbytet mellan städerna är omfattande, både vad gäller officiella kontakter och affärsförbindelser. Studien syftar till att undersöka vad som har hänt i vänortssamarbetet mellan Göteborg och Shanghai från 1986 till 2000, samt att utröna vänortsförbindelsens betydelse.

Rapporten består av en historik och en överblick över vilka kontakter som finns idag, med tankar om dess betydelse, samt förhoppningar inför framtiden. Ett 50-tal personer inom förvaltning, näringsliv, organisationer och kulturliv, i Göteborg – och i Stockholm, Peking och Shanghai – har intervjuats.

Flera av de intervjuade vittnar om hur Göteborg är viktiga i Shanghai, något mycket märkvärdigt i en stor och expanderande stad där hela världen vill in. I Shanghai känner man till Göteborg på ett sätt som man inte annars gör ute i världen. Göteborg har här något att förvalta och måste göra det väl. Min åsikt är att man kan göra det genom att integrera kulturen i utbytet.

Vänortssamarbetet har utvecklats från ett kommunalt samarbete med möten mellan människor och utbyte av kunskap till att idag främst vara en förmedling av affärskontakter, att fungera som en dörröppnare i Kina.

Att vänortskapet har betydelse för de befintliga kontakterna kan tydligt påvisas. Det beskrivs ofta som grunden för samarbete och som en relation att knyta an till. I Kina är den officiella närvaron viktig, den har tyngd och den ger tillträde. Vänorten blir en plattform för möten och vänortssamarbetet ger på så sätt unika möjligheter att bredda kontaktytorna inom näringsliv, kultur, utbildning etc. Flera företag påtalar styrkan i att ingå i ett sammanhang och vara en del av svenskheten, att det ger positiv effekt att förknippas med andra svenska företag med hög kvalitet.

Relationer och personlig kontakt är viktig överallt i alla sammanhang – men ännu mer så i Kina! Att Shanghai nu i augusti år 2000 inleder sin ’Europavecka’ med fyra dagar i Göteborg visar med all önskvärd tydlighet relationernas vikt.

Förord

Detta är en studie av en relations betydelse, något i grunden abstrakt och därav svårt att mäta. Jag har därför valt att lyssna till många röster för att få en bild av vad som pågår och vad det betyder. De olika rösterna är hämtade från många håll, och alla säger naturligtvis olika saker beroende på situation och verksamhet.

Men först min personliga bakgrund till detta arbete. Jag är sedan länge mycket intresserad av landet Kina och dess kultur, fascinerad av både dess rika historia och den snabba utveckling landet befinner sig i nu. Jag har besökt Kina fyra gånger, sammanlagt ca tre månader. Här hemma i Sverige är jag verksam inom Svensk-kinesiska föreningen, och ordförande för dess avdelning i Göteborg.

Under hösten och vintern 1999 deltog jag i ett liknande projekt, även det inom Kulturverkstan, där vi studerade kulturens betydelse vid marknadsföring av svenskt näringsliv, med exemplet Sverigeveckan i Shanghai i mars 1999. Detta evenemang hade sin grund i utbytet mellan städerna Göteborg och Shanghai, och på plats i Shanghai erfor jag denna relations betydelse som långt viktigare än vad jag någonsin förstått hemma i Göteborg. Detta väckte många tankar hos mig. Jag har tidigare studerat kinesisk kultur och historia, och vet vilken betydelse relationer, familjeband och vänskap har i det kinesiska samhället.

Kan städer vara släkt?
Kan man vara vän
med en hel stad?

Jag fann det intressant att försöka tränga djupare ned i frågeställningen om relationens betydelse. I Shanghai talade man om Göteborg som en syster i Sverige, ett sätt att uttrycka sig som jag aldrig tror att jag kommer att få höra här hemma. Intressant blir det som gammal kultur och sedvänja, en företeelse aktuell i den nya världen av marknadsekonomi som Kina blivit och i den snabbast växande staden i världen som Shanghai nu är.

”En syster kan
hjälpa sin syster,
”vara syster”.”
Gao Feng,
kinesisk generalkonsul
i Göteborg

Göteborg i juni 2000,
Karin Hellqvist

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Sammanfattning 2
Förord 3
Innehållsförteckning 4
Adresser 5

1 INLEDNING 6

2 HISTORIK
2.1 Tidslinje 7
2.2 Gamla förbindelser 8
2.3 Shanghai 8
2.4 Vänorter 10
2.4.1 Avtalet 10
2.4.2 Tidiga samarbetsprojekt 10
2.5 Utställningar 11
2.5.1 Ostindiefarare 11
2.5.2 Dinosaurier 11
2.5.3 Kinesisk Vår 12
2.6 Officiella besök 12
2.6.1 Göteborgsdelegation i Shanghai 1986 12
2.6.2 Jiang Zemin i Göteborg 13
2.6.3 1989 13
2.6.4 Delegation 1992 13
2.6.5 Zhu Rongji i Sverige 13
2.6.6 Fler besök i Göteborg 14
2.6.7 Xu Kuangdi åter i Sverige 14
2.6.8 Sveriges Generalkonsulat i Shanghai 14
2.6.9 Göran Persson i Kina 14
2.6.10 Kinas Generalkonsulat i Göteborg 14
2.6.11 Göteborgs stads och Kinarådets resa till Shanghai 1998 15
2.7 Kinarådet 16
2.7.1 Ideella föreningen Kinarådet 16
2.7.2 Sverigeveckan i Shanghai 1999 16
2.7.3 50 år av diplomatiska förbindelser 17
2.7.4 Shanghai stad till Göteborg 2000 17

3 UTVÄRDERING
3.1 Att vara vänort 18
3.1.1 Utveckling 18
3.1.2 Kina 18
3.1.3 Sverige 19
3.1.4 Göteborg 19
3.1.5 Organisationer 20
3.1.6 Företag 21
3.1.7 FoU 24
3.1.8 Kulturliv 25

3.2 Vänortskapets betydelse …… 25
3.2.1 Betydelse …… 25
3.2.2 Relationer …… 25
3.2.3 Affärskontakter …… 26
3.2.4 Kultur …… 26
3.2.5 Svenskhet …… 26
3.3 Vänorterna i framtiden …… 27
3.3.1 Framtid …… 27
3.3.2 Förändring …… 27
3.4 Personliga reflektioner …… 27
3.4.1 Grund …… 27
3.4.2 Möjligheter …… 28
3.4.3 Kultur …… 29

4 BILAGOR
4.1 Tack till …… 32
4.2 Ur *Sweden Comes to China* …… 33

ADRESSER

Karin Hellqvist tel 070-641 66 98
Vasagatan 5C, 411 24 Göteborg e-post karin.hellqvist@kulturverkstan.net

Kinarådet tel 031-61 24 00
c/o Business Region Göteborg AB, 411 14 Göteborg e-post info@brg.goteborg.se

Kulturverkstan tel 031-743 99 08
Box 311 20, 400 32 Göteborg e-post info@kulturverkstan.net

1 INLEDNING

Föreliggande rapport är en studie av relationen mellan städerna Göteborg och Shanghai, vänorter och systerstäder.

Studien är ett projekt inom Kulturverkstan, projektledarutbildning med inriktning mot kultur och IT, huvudsakligen utförd i Göteborg april år 2000, på uppdrag av Kinarådet med Lars-Åke Skager som handledare.

Göteborg och Shanghai är systerstäder och vänorter sedan 1986 då ett samarbetsavtal upprättades. Utbytet mellan städerna är omfattande, både vad gäller officiella kontakter och affärsförbindelser. Undersökningen syftar till att studera vänortsrelationens betydelse för dessa kontakter, och för att se kulturens roll i samarbetet. Tanken är att göra en kartläggning av vänortskontakter genom nedslag i olika sektorer, och se till vänortskapets betydelse där.

Målgrupper för undersökningen är Göteborgs stads förvaltning och bolag, högre utbildnings- och forskningsinstanser, kulturella institutioner, organisationer, svenskt näringsliv, Utrikesdepartementet och Exportrådet samt kinesisk förvaltning både i Sverige och i Shanghai.

Arbetet består av intervjuer och informationsinsamlande. Ett 50-tal personer inom förvaltning, näringsliv, organisationer och kulturliv, i Göteborg – och i Stockholm, Peking och Shanghai – har intervjuats om sina kontakter och utbyten och vänortskapets betydelse för detta. Materialet har samlats till denna rapport, vars slutsatser i sin helhet bygger på dessa intervjuer.

Frågeställningen har handlat om vilka kontakter man har med Kina och vilken roll vänortskapet mellan Göteborg och Shanghai spelar – eller ej – för dem, vilken betydelse man ser av detta för sin verksamhet samt vilka resultat man kan se, direkta och indirekta. Vidare har frågan behandlats vad man önskar mer i form av utbyte, och hur man går vidare och förvaltar den kontakt man skapat.

2 HISTORIK

2.1 Tidslinje

2000
Shanghai stad till Göteborg
50 år av diplomatiska förbindelser
|
1999
Sverigeveckan i Shanghai
|
1998
Göteborgsdelegation på officiellt besök i Shanghai
|
1997
Kina öppnar generalkonsulat i Göteborg
Kinarådet börjar sin verksamhet
|
1996
Göran Persson i Kina
Sverige öppnar generalkonsulat i Shanghai
Shanghais borgmästare Xu Kuangdi i Göteborg
|
1995
Kinesisk Vår i Göteborg
|
1994
Li Ruihuan, ordförande i Kinas konsultativa kongress, på besök i Göteborg
|
1993
Shanghais dåvarande borgmästare Huang Ju besöker Göteborg
Kinesiska dinosaurier visas på Naturhistoriska museet
|
1992
Kinas vice premiärminister Zhu Rongji, fd borgmästare i Shanghai, besöker Sverige och Göteborg
Officiell delegation från Göteborg till Shanghai
Utställningen om Ostindiefararen visas i Shanghai
|
1991
|
1990
Kina återupptar kontakterna, Lars-Åke Skager till Kina igen
|
1989
Alla kontakter bryts pga händelserna på Himmelska Fridens Torg
|
1988
Shanghais dåvarande borgmästare, nuvarande president, Jiang Zemin besöker Göteborg
|
1986
Den första delegationen från Göteborg till Shanghai
Göteborg och Shanghai skriver samarbetsavtal och blir vänorter
|
1950
Sverige upprättar som första västland diplomatiska förbindelser med Folkrepubliken Kina
|
1732
De första kända kontakterna mellan Göteborg och Kina genom Ostindiska Kompaniet

2.2 Gamla förbindelser

Sverige och Kina har historiskt sett goda förbindelser, och dessa förbindelser går långt tillbaka i tiden. Redan på 1000-talet idkade troligen vikingar handel med köpmän längs Sidenvägen. Det i Göteborg 1731 grundade Svenska Ostindiska Compagniet kom 1732 till Kanton med skeppet *Fredricus Rex Sveciæ*, en föregångare till skeppet *Götheborg*, det skepp som det idag byggs en kopia av i Göteborg. Ostindiefararna får stå som symbol för ett fredligt och jämlikt utbyte. Till skillnad från andra europeiska länder finns i våra historiska relationer inga besvärande koloniala konflikter – inga opiumkrig, inga kanonbåtar eller andra militära hot.

Sverige och Kina har inte heller i dag några stora politiska konflikter och detta samt det faktum att Sverige var det första västland att erkänna Folkrepubliken Kina är en gynnsam bakgrund till goda relationer. De diplomatiska förbindelserna upprättades den 9 maj 1950, drygt ett halvår efter folkrepublikens etablerande den 1 oktober 1949.

Kina, världens mest folkrika nation, har under de senaste två decennierna ökat sin politiska och ekonomiska betydelse i det globala sammanhanget och landet intar idag en viktig plats i den svenska regeringens Asienstrategi, som antogs av riksdagen 1999. Kina är Sveriges näst största handelspartner i Asien och en allt viktigare handelsnation.

Sverige och Skandinavien har också tidigt haft närvaro i Shanghai. Handelshus har varit etablerade, och det beräknas faktiskt ha funnit lika många skandinaver i Shanghai vid det förra sekelskiftet som nu i slutet av 1999, dvs ca 300 personer bosatta och verksamma där.

2.3 Shanghai

Shanghai är idag Kinas största stad med ca 14 miljoner invånare, av vilka 9 miljoner beräknas bo inne i själva staden, men fram till 1840-talet var Shanghai en muromgärdad by, där befolkningen försörjde sig på fiske.

I och med Storbritanniens seger i Opiumkriget 1842 gavs engelsmännen rätt att driva handel och USA och Frankrike följde med egna handelsavtal. Shanghai öppnades som exporthamn 1842 och blev landets viktigaste hamn-, handels- och industristad, mycket tack vare det stor utländska inflytandet. Under drygt hundra år fram till 1949 kontrollerade utlänningarna allt av kommersiell betydelse i Shanghai och deras sätt att leva, bygga hus och roa sig angav tonen i staden. De utländska koncessionerna lydde under sina respektive hemländers lag, inte kinesisk, så man kunde där ge skydd åt förföljda kinesiska intellektuella. 1921 bildades Kinas kommunistiska parti i den franska koncessionen av Shanghai.

"Orientens pärla", så kallades Shanghai under mellankrigstiden. Då var staden en av de mest kosmopolitiska i världen. Baksidan var att opiummissbruk, prostitution, korruption och utpressning var vanligt, det styrdes av triaderna som kan liknas vid en kinesisk maffia.

1937-45 var Kina och Shanghai ockuperat av Japan. Många makthavare och intellektuella flydde då till inlandet. Mötet med det fattiga Kina och böndernas misär ledde till en radikalisering, vilken så småningom medverkade till kommunisternas maktövertagande 1949. Staden Shanghai hade växt snabbt, år 1850 hade den 500.000 invånare, 1949 över fem miljoner. I och med Folkrepublikens bildande lämnade de flesta utlänningar och välbärgade kineser Shanghai. Staden gick in i en isolering som bröts först med den nya politiken trettio år senare.

Shanghai är i dag återigen en kosmopolitisk stad, en larmande och brusande stad som badar i neon. "Shanghai är inte Kina" är ord som ofta hörs, man har alltid älskat det moderna och det utländska och med sitt arv av västerländsk påverkan har staden haft lättare än andra kinesiska städer att öppna sig utåt mot resten av Asien och världen. Staden har en hög grad av självstyrande gentemot huvudstaden Peking och är en mycket intressant stad i Kina sett ur ett ekonomiskt perspektiv.

1978 infördes den nya politik som skall omvandla Kina till en socialistisk marknadsekonomi, där man har etablerat särskilda områden med förmånliga villkor för utländska investeringar. Denna utveckling påbörjades i början av 1980-talet och de flesta av de ekonomiska zonerna ligger längs Kinas östkust.

> *”Nu kan man åter tala om kulturrevolution. Livet skall åter förändras i grunden. Men nu sker det hela tyst och utan egentlig diskussion. Det är som en naturkraft. Vi kritiserar (med rätta) det kinesiska samhället för bristen på demokrati och rimlig rättsordning och hoppas att den nya ekonomiska ordningen skall framtvinga förbättringar. Men vi ser inte priset för denna förändring. Den kultur vi som besökare uppskattar så mycket, den mänskliga skalan, gatulivet där alla känner varandra, de små enkla och billiga restaurangerna med några få bord och alltid lika underbar mat etc håller på att gå under genom adopterandet av vår livsstil. Lyckosamt nog är utvecklingen inte lika snabb överallt i Kina som i Beijing och Shanghai och de andra riktigt stora städerna så det finns kanske möjlighet att dra lärdom och välja andra vägar i andra delar av landet.”*
> Peter Ullmark, CTH, i Kinarapport 2/99

Shanghai är Kinas viktigaste centrum för högre utbildning och man finner den tekniskt mest välutbildade arbetskraften här. Industrin är mycket omfattande och den nya stadsdelen Pudong håller på att utvecklas till ett av Asiens viktigaste finansiella centrum. Det är framför allt där som det investeras men det byggs som aldrig förr i hela staden, med nya vägar och höghus överallt. Utvecklingen har tagit fart de senaste tio åren och en femtedel av världens byggkranar lär finnas i Shanghai. Mycket byggs på spekulation, ca 40% av kontorsskraporna sägs stå tomma, risken för överhettning är stor och de styrande försöker idag att dämpa takten något.

> *”Som en hägring reser sig den nya stadsdelen Pudong ur dimman på andra sidan floden Huangpo i Shanghai. Ännu för knappt nio år sedan låg här bara ett nedgånget varvsområde med fallfärdiga magasin och gamla rostiga lyftkranar. Nu stiger skyskraporna mot höjden. ”Österns Manhattan” växer fram, ett internationellt centrum för avancerad modern industri. Nära ett hundra av världens ledande transnationella företag har redan etablerat sig här – Siemens (järn, stål, tele), General Motors (producerar nu 100.000 Buick per år), många av de största amerikanska företagen inom kemi, biotech och informationsteknologi, liksom de japanska. Trettioen utländska banker och lika många utländska finansinstitut är i full verksamhet. Sex internationella rederier (hanterar 600.000 containers per år) finns redan på plats och före årets slut kommer Pudongs internationella flygplats stå klar att ta hand om 20 miljoner passagerare per år. I nästa fas byggs kapaciteten ut till 70 miljoner.*
> *Här finns också stora toppmoderna bostadskomplex med varuhus, restauranger och all tänkbar service för den nya internationella och inhemska eliten.*
> *Från det höga tv-tornet ”The Orient Pearl Television Tower” som ser ut som en rymdraket just före nedräkningen, bort till ”The Central Park” löper ”The Century Boulevard”, fem kilometer lång och hundra meter bred. Den nya tunnelbanan och två väldiga nya broar förbinder denna sköna nya värld och de gamla koloniala kvarteren vid The Bund och Nanjinggatan. Allt detta på knappt nio år! Tala om att lyfta sig i håret!”*
> Cecilia Lindqvist i Kinarapport 2/99

Sommaren 1997 började man bygga det som ska bli världens högsta byggnad, Shanghai World Financial Center, 460 meter och 94 våningar, vilket beräknas färdigt år 2003. I Shanghai och Pudong står redan nu Kinas högsta och den tredje högsta byggnaden i världen, Jin Mao Tower, 421 meter och 88 våningar, från 1998.

Två stora kulturbyggnader färdigställdes 1996, dels Shanghai Museum vid People’s Square, den gamla platsen för en kapplöpningsbana, och dels Shanghai Library, ett av Asiens största bibliotek, i de gamla franska kvarteren nära det svenska konsulatet. I oktober 1998 öppnades den nya Shanghai Grand Theatre mittemot Shanghai Museum på People’s Square, en operascen för internationella gästspel.
Enligt Nils Olof Ericsson, tidigare svensk kulturattaché, så har ledningen i Shanghai bestämt att staden inte bara skall vara en affärs- och industrimetropol, utan också en kulturstad av betydelse. Därför har man placerat både det nya museet och operahuset i centrum.

Även infrastrukturen byggs ut i rasande takt. En ringväg runt innerstaden blev klar 1995, en motorväg från flygplatsen till ringvägen i december 1996, och en anslutning från centrum fram till den anrika strandpromenaden The Bund hösten 1997. Tunneln under Huangpu-floden öppnades i november 1996 och med den nya tunneln samt den nya motorvägen kan man nu ta sig från alla delar av innerstaden till olika platser i Pudong på 10-15 minuter. I maj 1998 revs en 7 km lång och 200 m bred gata för en ny upphöjd motorväg genom centrala Shanghai, vilken stod färdig i september 1999. En ny internationell flygplats i Pudong invigdes i slutet av oktober 1999 och en ny linje av tunnelbanan skall sträckas dit.

”Det var så tyst. En tät ström i vadderade bomullskläder och tygskor flöt stillsamt fram längs gatorna med barnen vid handen, förbi de påvra skyltfönstren – de flesta varor var fortfarande ransonerade – och de ljud man hörde var fragment av deras samtal och skratt, plingandet av cykelklockor och det stilla dunkandet av någon enstaka buss eller bil som tog sig förbi. Gatan tillhörde ännu de gående och cyklande. Långt före skymningen hade gatorna redan tömts. Vid sextiden låg de öde.” C Lindqvist i Shanghai 1979, Kinarapport 1/99

2.4 Vänorter

2.4.1 Avtalet

Bakgrunden till vänortskapet var en förfrågan från Shanghai via UD till Göteborg. I maj 1986 slöts ett samarbetsavtal mellan Göteborgs och Shanghais städer, vilket undertecknades av Lars-Åke Skager och dåvarande vice borgmästaren i Shanghai Ni Tianzen.

Ansvarig i Göteborg var Lars-Åke Skager, 1983-91 kommunalråd och ansvarig för kommunstyrelsens rotel för internationella kontakter. På tjänstemannasidan arbetade Holger Jonasson, biträdande chef på dåvarande Näringslivssekretariatet, samt sekreterare Helena Alsonius. Bo Ekander på Götabanken i Hong Kong var dessutom informellt Göteborgs stads representant i Asien

Avtalet är ett samarbetsavtal, ej ett vänortsavtal, och det bör nämnas att i Göteborg är Shanghai ej officiell vänort. Man har bara tre sådana och de är i de nordiska länderna; Bergen, Åbo och Århus. Å andra sidan är Göteborg ej heller officiell vänort i Shanghai, då man där redan har fyllt sin kvot för städer att bli godkända som vänorter av Kinas regering. Detta är dock bara en formalitet, i både Göteborg och Shanghai talas det om vänort respektive ’sister city’ och samarbetet fungerar utifrån detta.

Avtalet syftar i korthet till att stärka samarbetet mellan städerna inom områden som transporter, hamn och avfallshantering samt främja handelsutbyte.
Detta skall ske genom överföring av kunskap, teknologi och varor, utbyte av information samt bilaterala symposier och seminarier. Det förutsätts också i avtalet att samarbetet skall organiseras direkt av delaktiga myndigheter eller företag. Det tar tydligt avstamp i efterfrågan på teknisk utveckling, utgående från behov och situation 1986.

2.4.2 Tidiga samarbetsprojekt

De första projekt som diskuterades efter avtalets upprättande var en kinesisk trädgård på Liseberg, *China Garden*, ett projekt för förbättrat lokaltrafikssystem, *Urban Transportation Improvement Project*, samt ett avfallshanteringsprojekt, *Solid Waste Management Improvement Project.*

Den kinesiska trädgården på Liseberg blev aldrig anlagd. Den ingick i avtalet om en studie Volvo Transportation System gjorde åt Shanghai stad i syfte att effektivisera kollektivtrafiken, Liseberg skulle därigenom fått del av en trädgård finansierad. Det sköts dock av olika skäl fram i tiden men projektet ligger kvar i Lisebergs långtidsplan och skulle fortfarande kunna förverkligas. Studien om kollektivtrafiken kan möjligen vara en bidragande orsak till Volvo Bussars etablering i Shanghai nu.

Konkreta exempel på överföring av kunskap är rekonstruktionen av ett reningsverk samt uppbyggandet av en växellådsfabrik för personbilar, med hjälp av seniorexpertis från Göteborg. Dessutom var några tjänstemän från Shanghai stad, bl a från Foreign Affairs Office, inbjudna till Göteborg som stipendiater under fyra månader och fick inblick i Göteborgs förvaltning samt möjlighet att träna engelska. Detta skedde i slutet av 1980-talet.

2.5 Utställningar

2.5.1 Ostindiefarare

Utställningen *Ostindiefararen Götheborg* visades på Shanghais museum i september 1992, det var en utställning som visade de rika fynd som bärgats ur det 1745 sjunkna skeppet och belyste det omfattande handelsutbytet mellan Kina och Göteborg under 1700-talet. Utställningsprojektet var ett samarrangemang mellan Shanghai museum, Stiftelsen Ostindiefararen Götheborg samt Sjöfartsmuseet och Historiska museet i Göteborg, och finansierades av sponsorer, bland dem Svenska Institutet och ambassaden i Peking samt 18 svenska företag. Utställningen beskrivs som den största svenska kultursatsningen i Kina på många år och den hade både god mediatäckning och höga besökssiffror.

I samband med utställningen reste en delegation från Göteborgs stad till Shanghai, och deltagande politiker och tjänstemän från kulturförvaltningen fick då möjlighet till förhandlingar med sina motparter. Margita Björklund, då kultur-kommunalråd, berättar om hur de blev väl mottagna och mötte både museichef och kulturminister i Shanghai flera gånger. Diskussioner inleddes om en kinesisk svarsutställning och detta besök sågs därmed som upptakten till ett ökat kultur-utbyte mellan Sverige och Kina. Konkreta diskussioner om innehållet fördes, och senare under hösten besökte även Anders Clason och Sonja Martinson-Uppman från Svenska Institutet Shanghai och fortsatte dessa diskussioner.

> *”Den första kända officiella kontakten mellan Kina och Sverige togs 1732 genom Svenska Ostindiska Kompaniet, som hade sitt säte i Göteborg. På kompaniets första resa till Kina medföljde dess förste direktör Colin Campbell som Fredrik I:s ambassadör hos kejsaren av Kina.*
> *I våra dagar har kontinuerliga och fruktbara kontakter etablerats mellan de kinesiska och svenska folken. Detta speglas i ett mångårigt samarbete mellan städerna Shanghai och Göteborg.”*
> Bo Jonsson, Museidirektör Göteborgs Museer, i katalogen till Den blå draken

2.5.2 Dinosaurier

Under besöket i Shanghai i september 1992 fick Göteborgs kulturförvaltning en förfrågan från Shanghais Historiska Museum om att ta del av en utställning om dinosaurier. Margita Björklund som då var ordförande i museinämnden var med och man skrev ett ’letter of intent’, vilket blev första steget till det som kom att bli den mest uppskattade och besökta utställningen hos Göteborgs museer någonsin, *Dinosaurier och andra fossil* på Naturhistoriska museet 1993. Gården på museet byggdes in och där visades flera verkligt stora dinosaurieskelett och utställningen innehöll även fotspår, ägg mm. Även den djurvärld som föregick, liksom den som efterträdde, dinosaurierna presenterades. Åtskilliga av fossilen hade aldrig visats utanför Kina tidigare och några av dem blev en gång betraktade som vetenskapliga sensationer.

Utställningen byggde på material från Naturhistoriska museet i Peking kompletterat med eget material och lån från Naturhistoriska Riksmuseet i Stockholm. Det var en oerhört stor och dyrbar satsning, med 15-20 kinesiska museitjänstemän här för att bygga upp utställningen och några av dem kvar hela utställningstiden, men samtidigt mycket framgångsrik. *)

> *”Forskare från Sverige har spelat en avgörande roll för upptäckten av många kinesiska dinosauriefossil. Redan 1914 reste bergsingenjören Johan Gunnar Andersson (”Kina-Gunnar”) till Kina för att på uppdrag av landets regering inspektera gruvor. Under sina omfattande rundresor insåg han hur rika fossilförekomster där fanns. 1916 etablerades officiellt ett svenskt-kinesiskt forskningssamarbete, som bl a resulterade i den berömda Lagreliska fossilsamlingen.*
> *Först sedan svenska forskare visat vägen började tyskar, fransmän och, framför allt, amerikaner intressera sig för kinesiska fossil. De svenska expeditionerna hamnade snart i tekniskt och ekonomiskt underläge gentemot sina nya konkurrenter. Trots detta kunde på 1920-talet över tusen lådor högklassigt fossilmaterial sändas till Sverige för genomgång. Kinesiska vetenskapsmän medverkade framgångsrikt i de svenskledda utgrävningarna. De nu aktuella svensk-kinesiska kontakterna på fossilområdet, manifesterade i dinosaurie-utställningen i Göteborg 1993, ingår alltså i en väletablerad tradition.”*
> Ur utställningskatalogen

*) Utställningen sammanföll i tiden med den dinosauriefeber som rasade i världen med ett stort intresset för ämnet, till följd av Steven Spielbergs enorma succé med filmen *Jurassic Park*. (Författarens anm.)

2.5.3 Kinesisk Vår

Under våren 1995, med program från januari till augusti, genomfördes den största satsning man gjort för att visa kinesisk kultur i Göteborg. Höjdpunkten i evenemanget var utställningen *Ancient Chinese Art from the Shanghai Museum – Den blå draken* med 99 unika föremål från Shanghai Museum på Röhsska museet. En utställning som visade 6.000 år av kinesiskt konsthantverk.

> *”Mot bakgrund av vänortsförhållandet mellan syskonstäderna Shanghai och Göteborg och på inbjudan av Röhsska Konstslöjdmuseet i Göteborg deltar Shanghai museum i det stora evenemanget ”Kinesisk Vår 1995” i Göteborg med en utställning av äldre kinesisk konst. Över detta känner jag mig mycket hedrad. Utställningen är ytterligare ett betydelsefullt inslag i kulturutbytet mellan våra två länder efter utställningen om ostindiefararen ”Götheborg” i Shanghai under hösten 1992. Erfarenheten visar att utbyte av kultur-historiska utställningar är av stor betydelse för att stärka ömsesidig förståelse och vänskap mellan folken.”*
>
> Ma Chenguyan, museidirektör Shanghai Museum, ur katalogen till Den blå draken

Dessutom visades på Konsthallen *Bian Hoa – Förändring/Utveckling*, en utställning med kinesisk samtidskonst från Peking och Shanghai. Utställningen innehöll verk ej godkända av de kinesiska myndigheterna, då de inte gått genom de officiella kanalerna så konsten kallades av Kina för regeringsfientlig. Ambassadrådet vid Kinas ambassad i Stockholm, Cui Juinchao, reste till Göteborg och framförde landets protester. Han säger att detta gynnar inte samarbete, och kan inte förstå varför man gör så i Sverige, ”vi som har så goda förbindelser”. Men verken fick hänga kvar i Konsthallen utan större uppståndelse i övrigt och bland många andra var vår drottning där och talade med konstnärerna, vilket sändes i svensk TV.

Flera mindre utställningar arrangerades av Göteborgs museer med museernas egna föremål, t ex på Etnografiska museet *Tecken och Ting*, en utställning om kinesisk skrift med föremål och foton, på Kronhuset *Drakens mynt*, en utställning av kinesiska mynt, på Naturhistoriska museet *Öst är öst – Väst är väst* om kinesiskt fågelliv samt en utställning om kinesiska djonker på Sjöfartsmuseet.

Shanghais Pekingoperasällskap och dockteatergrupp framförde *Hu Saniang och Wang Ying – Kortbenta tigern* respektive *Kung Markatta* på Stora Teatern. Göteborgs Symfoniorkester uruppförde Guo Wenjings konsert för kinesisk bambuflöjt, *Chou Kong Shan*, specialskriven för dem, med Dai Ya som solist. Konserten sändes även i radio och var mycket uppskattad.

Flera institutioner, organisationer och föreningar i Göteborg hade kinesiska teman under våren. Man kunde bland annat höra många föredrag, bygga drakar på Röhsska och göra skuggspelsdockor på Stadsbiblioteket, äta tidstypiska 1700-talsmiddagar i Ostindiska huset, få frimärken stämplade med kinesisk stämpel, praktisera Qi Gong i parkerna och se Kung Fu på Stora Teatern. Det senare arrangerat av Svensk-kinesiska föreningen, med äkta kinesisk tigerdans i en dräkt som skeppats till Göteborg enkom för detta tillfälle. Samma tiger dansade för HM Drottningen när hon invigde utställningen på Röhsska museet 1 februari. Under sommaren uppträdde dessutom kinesiska varietéartister på Liseberg.

Tyvärr blev inte den kinesiska våren i Göteborg den framgång man hoppats på, och vare sig Pekingoperaföreställningen eller utställningen på Röhsska blev någon publiksuccé.

2.6 Officiella besök

2.6.1 Göteborgsdelegation i Shanghai 1986

Resan gjordes med anledning av vikten av ett officiellt besök i Shanghai för samarbetsprojektens framåtskridande. Tidpunkten valdes då en internationell TV-festival för ’Friendship Cities’ pågick. Göteborgsdelegationen var Shanghai stads officiella gäster och togs om hand av representanter för Foreign Affairs Office. Man blev mycket väl mottagna och samtliga deltagare mötte motparter på hög nivå. Man deltog i överläggningar med dåvarande borgmästaren i Shanghai, nuvarande presidenten

i Kina, Jiang Zemin, och därutöver i TV-festival och banketter samt i enskilda överläggningar.

Delegationen leddes av Lars-Åke Skager, då kommunalråd, och övriga deltagare var Holger Jonasson, kontaktman för Göteborg-Shanghai samarbetet, Bo Ekander, Götabanken Hong Kong, Göteborgs kommuns kontaktman med Shanghai, samt John-Sune Carlsson och Carin Mannheimer från Sveriges Television, Göteborg och ytterligare elva representanter från näringslivet, bl a Göteborgs Hamn och Renhållningsverk, Volvo och Elof Hansson.

Som ett resultatet av besöket gick de redan tidigare diskuterade samarbetsprojekten in i nya faser, och även nya idéer väcktes till nya samarbetsavtal.

2.6.2 Jiang Zemin i Göteborg

Shanghais dåvarande borgmästare Jiang Zemin besökte Göteborg i mars 1988. Lars-Åke Skager var Göteborgs värd för besöket och har sedan dess hållit kontakten med Jiang, som numera är Kinas president.

2.6.3 1989

Samarbetet och alla utbyten bröts i samband med vad som hände på Himmelska Fridens Torg i juni 1989 och återupptogs först under hösten 1990 då kineserna tog kontakt med sin vänort igen. Göteborgs stad kontrollerade frågan med Utrikesdepartementet och fick klartecken pga den lokala nivån.
Det betyder att Lars-Åke Skager kom att bli den förste svenske politiker att besöka Kina efter händelserna 1989, vid besök i Shanghai 1990. Han lärde då känna Zhu Rongji som hade efterträtt Jiang som borgmästare i Shanghai. Zhu är i dag Kinas premiärminister. (Dessa personliga kontakter i Pekings toppskikt gjorde att Skager var den ende svenske politiker att bli inbjuden till firandet av Folkrepubliken Kinas grundande, 1 oktober 1999.)

2.6.4 Delegation 1992

Utställningen *Ostindiefararen Götheborg* i Shanghai gav även tillfälle till ett officiellt utbyte där Sverige och Göteborg hade en mycket god representation. Regeringen representerades av statsrådet Reidunn Larén och en departements-sekreterare, och Sveriges ambassad i Peking hade ett flertal personer närvarande. Från Göteborg och Bohus län kom länsrådet Hans Busk, och från Göteborgs stad en stor delegation ledd av kommunfullmäktiges ordförande Lars-Åke Skager, och i övrigt bestående av kulturkommunalrådet Margita Björklund, miljökommunal-rådet Kerstin Svensson, museidirektören Bo Jonsson, chefen för Sjöfartsmuseet Göran Sundström samt Holger Jonasson och Helena Alsonius från stadskansliet. Delegationen var enligt Lars-Åke Skager kulturinriktad, och de företag som deltog var de som redan fanns i Kina.

Besöket uppmärksammades i media, både i tidningar och i TV. Det är i Kina svårt att få uppmärksamhet i TV. Dåvarande kulturattaché Nils Olof Ericsson berättar i sin rapport om utställningen hur ambassaden bidrog med flygbiljetter till TV-teamet från Peking, vilket säkert var avgörande för att de skulle komma och bevaka evenemanget.

2.6.5 Zhu Rongji i Sverige

I november 1992 var Zhu Rongji i Sverige och i Göteborg på officiellt besök som 1:e vice premiärminister. Han inbjöd då Volvo och SKF att stärka företagens position i Kina.

2.6.6 Fler besök i Göteborg

I augusti 1993 kom Huang Ju, dåvarande borgmästare i Shanghai, på besök till Göteborg, och i maj 1994 Li Ruihuan, ordförande i Kinas konsultativa kongress, dvs Kinas ”nr fyra”. Sedan har flera betydande politiker inkl flera vice premiärministrar och politbyråmedlemmar varit här. Göteborg är känt i Kina, och alla som kommer till Sverige vill också komma till Göteborg. Genom att Lars-Åke Skager varit värd för dessa besök, har han fått ett mycket stort kontaktnät bland de styrande i Kina. Att ha gamla kontakter att knyta an till och personliga relationer är mycket värdefullt i kontakten med Kina. Skager personifierar kontakten med Kina och har varit med på varje ministerbesök – trots en relativt liten politisk roll i Sverige!

2.6.7 Xu Kuangdi åter i Sverige

I maj 1996 besökte Shanghais nuvarande borgmästare Xu Kuangdi Sverige, ett land han känner väl (och för) efter att ha arbetat här i sin ungdom. Xu tillbringade en dag i Stockholm, en i Göteborg samt en i Höganäs, hans tidigare hemvist här. I Göteborg besöktes bl a Terra Nova-varvet, Volvo, SKF, Hasselblads och Börsen.

2.6.8 Sveriges Generalkonsulat i Shanghai

Sverige öppnade ett generalkonsulat i Shanghai i september 1996. Det första konsulatet fanns där från 1863 men stängdes 1956, och man öppnade nu åter 40 år senare. Detta beskrivs av Exportrådet som en medveten satsning på den region där den ekonomiska tillväxten bedöms bli den största under 1990-talet, och konsulatet ligger vägg i vägg med Exportrådet i Shanghai. Generalkonsulatet invigdes av statsminister Göran Persson den 6 november 1996. Dess distrikt utgörs av staden Shanghai och provinserna Jiangsu, Zhejiang och Anhui. Dåvarande generalkonsul var Bengt Johansson, nuvarande är Eskil Lundberg.

2.6.9 Göran Persson i Kina

Sveriges statsminister Göran Persson genomförde 1996 ett statsbesök i Kina, och besökte både Peking och Shanghai, där Sveriges Generalkonsulat invigdes.

2.6.10 Kinas Generalkonsulat i Göteborg

Efter Sveriges initiativ att öppna ett konsulat i Shanghai ville Kina göra något liknande. I villkoren för att öppna i Shanghai ingick ett avtal om lika rättigheter, att Kina skulle kunna öppna ett konsulat i Sverige. Redan i början av 1990-talet fanns planer och då gjordes en undersökning om var det skulle vara lämpligt att placera ett konsulat. Efter Sveriges avtal började man på allvar att se sig om efter lämpligaste placering. Ingen annan stad i Norden ansågs viktigare än Göteborg, trots att liknande villkorsavtal finns med både Danmark, Finland och Norge.

Göteborg är Nordens största hamn, ett transport- och kommunikationscentrum, och har stark industri och ekonomi, samt forskning. Inte minst intressant var kontakterna med de kommunala politikerna Lars-Åke Skager och andra, enligt generalkonsul Gao Feng. I 10 års tid hade Göteborg haft många kinesiska besök, bl a Jiang Zemin, flera vice premiärministrar och andra. Majoriteten hade varit här, och det fanns ekonomiska förutsättningar, forskningsmässiga och politiska – dessutom vill man i Göteborg ha utbyte med Kina. Även kulturen är viktiga inslag, säger Gao, och nämner som exempel Konstmuseet och Universitetet som aktiva och vänligt inställda till Kina. I Danmark, Finland och Norge finns ingen liknande stad, ingen så betydelsefull, ingen med liknande förutsättningar.

För invigningen ville man hitta ett tillfälle med ett viktigt delegationsbesök och en hög person närvarande, och man fann det när Kinas kongress talman Qiao Shi kom till Europa och ville vila ett par dagar i Göteborg. 2-3 april 1997 hölls så öppningsceremonin för nyutnämnde generalkonsul Tan Jialun. Talmannen deltog ej

personligen, men en vice minister, samt kabinettsekreterare Jan Eliasson och ambassadör Qiao Zonghuai.

2.6.11 Göteborgs stads och Kinarådets resa till Shanghai 1998

”En bärande tanke bakom Göteborgs Stads långvariga utbyte med Shanghai är, att kommunen på så sätt önskar bidra till att dess företag, utbildnings- och kulturinstitutioner och invånare får till stånd önskade relationer till likasinnade i Kina. I dagsläget kändes detta än viktigare, eftersom Kina, med sina 1.2 miljarder invånare, en snabbt växande ekonomi samt en allt viktigare roll i det globala sammanhanget, har öppnat sig mot omvärlden på ett helt nytt sätt.” Ur Göteborgs stadskanslis rapport efter resan

Shanghai hade inbjudit Göteborgs politiska ledning att avlägga visit. Efter överläggningar med olika intressegrupper i Göteborg bestämdes, att den officiella delegationen från Göteborgs Stad skulle åtföljas av företrädare för näringsliv/ företag, Chalmers och Göteborgs Universitet. Delegationen kom att bestå av en 35-hövdad skara, ledd av Kommunstyrelsens ordförande Göran Johansson och vice ordförande Johnny Magnusson.

Programmet i Shanghai 11-15 januari 1998 omfattade ett flertal möten och överläggningar, och i enlighet med kinesiska traditioner förekom flera protokollärt och symboliskt viktiga sammankomster, framför allt ett möte med borgmästare Xu Kuangdi. En rad besök på kinesiska institutioner och företag genomfördes, samt gavs möjligheter för deltagarna att träffa sina respektive möjliga samarbetspartners, vilket uppges ha gett goda resultat. Man menar vidare att besöket bidrog till att förbättra förutsättningarna för flera av de deltagande företagen i sina affärsförbindelser med Kina, att Chalmers och Universitetet fick god draghjälp till vidareutveckling av samarbete med högskolor i Kina samt att de goda relationerna mellan kommunledningarna i de två städerna ytterligare förstärktes.

”Ni är den första stora delegationen från en vänort som jag tar emot i år, det är ett gott tecken som förebådar att våra vänskapsförbindelser med staden Göteborg ska utvecklas ännu bättre under det nya året.” Xu Kuangdi på första sidan av Jiefang Daily, 980113

Besöket omtalas i mycket positiva ordalag. Bengt Johansson, då svensk generalkonsul i Shanghai, skriver i sin rapport till UD att ”Göteborgs vänortsavtal med Shanghai daterar sig till 1986 och kontakterna har tillhört de livligare bland Shanghais 46 vänortsavtal. Den goda stämningen som präglade besöket gick inte att ta miste på.” Lars-Åke Skager betonar hur viktigt detta besök varit för engagemanget inom Göteborgs stad och talar om en nytändning i vänortssamarbetet från och med denna resa.

”På affärssidan finns ett antal möjligheter till vidgade affärsmöjligheter. Shanghai med sina 16 miljoner invånare och dryga 10-procentiga ekonomiska tillväxt per år, vill ha våra produkter och tjänster. Redan i dagsläget finns ett 40-tal svenska samriskföretag i regionen, varav minst ett dussintal har en klar anknytning till Västsverige, t ex Volvo och SKF.
Det viktiga är, säger Johnny Magnusson, att flera av de svenska och kinesiska företagare jag mött under vistelsen i Shanghai, är inriktade på en långsiktig affärsnärvaro i ett Kina som växer så att det knakar. Det finns utrymme för fler etableringar. Vinges och Prosolvia är bar exempel på detta. De förbereder också nu en etablering i Shanghai. Dessa företag fick mycket bra draghjälp av vårt besök.
Göran Johansson betonar att Göteborgsregionen har mycket att vinna på att kinesiska företag etablerar sig i vår del av Sverige. Dessa företag kan täcka hela Norden och också det allt viktigare Östersjöområdet. Det faktum att Kina placerat sitt enda generalkonsulat i Norden i Göteborg är ett klart bevis på att också kineserna ser denna region som strategiskt viktig.”
Ur Pressinformation från Kinarådet och Göteborgs stad, 980116

Bengt Johansson skriver i sin rapport också om hur kultur- och informationsfrågor diskuterades med både borgmästaren, kulturbyrån och utrikesbyrån samt att delegationen besökte både Shanghaioperan och Shanghai Museum. Vid dessa två besök diskuterades dock ej kommande samarbete. Kulturbyrån visade dessutom en konsthall där tanken föddes om en utställning av Göteborgsmålare, planer för Sverigeveckan 1999 som dock senare skrinlades.

Samtidigt kan konstateras att inte någonstans i delegationen eller i programmet fanns några representanter från Göteborgs kulturförvaltning eller svenskt kulturliv överhuvudtaget, inte någon med den kulturella kompetensen förutom tolken Nils Olof Ericsson som tidigare varit kulturattaché i Peking.

2.7 Kinarådet

2.7.1 Ideella föreningen Kinarådet

Kinarådet är en ideell förening som bildades 1996 i syfte att samordna Göteborgs Kina-aktiviteter. I dess stadgar anges ändamålet vara att främja Sveriges och svenskt näringslivs image och konkurrenskraft i Kina samt verka för samordning av nationella och regionala resurser till stöd för enskilda grupper i samverkan.
Föreningen är öppen för organisationer, sammanslutningar och företag, som har intresse av att utveckla Sveriges kontaktnät i Kina. Man har inga kommunala bidrag utan finansieras helt av medlemsavgifter. Vid föreningsmöte har varje medlem en röst. Kinarådets medlemmar är Göteborgs stad, Business Region Göteborg, Göteborg & Co, Länsstyrelsen, Länsarbetsnämnden, Sweden China Trade Council, Västsvenska Handelskammaren, Göteborgs Universitet, Chalmers Tekniska Högskola och ett antal olika företag. De företag som är representerade nu är Volvo Lastvagnar, Göteborgs Hamn, Advokatfirman Vinge, SEB, Hasselblad, Ericsson och SKF. Sveriges ambassadör i Peking och generalkonsul i Shanghai är adjungerade för information.

Verksamheten skall vara programinriktad. Vad gäller delegationer så skall Kinarådet vara informerade och ta initiativ till program för utbyte. Dessutom skall man minst en gång per halvår genomföra ett seminarium eller symposium som erfarenhetsutbyte eller kompetenshöjande aktivitet. Vidare skall man bevaka om arrangemang kan göras vid lämpliga tillfällen. Den information man får in om handel skall spridas till medlemmarna. I övrigt skall man i lämpliga former stimulera till ömsesidigt utbyte mellan Sverige och Kina samt mellan Göteborgs- och Shanghairegionerna.

Göteborgs stad har fortfarande ansvaret för vänortskontakten, men Kinarådet har blivit ett medel för bättre samordning. Idén var att samordna aktiviteter, rollen skulle vara att ta hand om besök, förmedla kontakter, ordna seminarier o dyl, men det har kommit att bli mer fokus på arrangemang, t ex Sverigeveckan i mars 1999 och arrangemanget nu i maj 2000, i stället för att vara ett forum för utbyte mellan Kina och Sverige. Dock har Kinarådet gett en närmare samverkan mellan olika intressenter.

Man har pga det omfattande arbetet med satsningarna på evenemang i Shanghai inte haft tid för någon Kinastrategi, bl a beroende på brist på personella resurser. Sture Perfjell är projektanställd administrativ tjänsteman, och den som ordnar arrangemangen. Carina Larsson på Business Region Göteborg är spindeln i nätet, dvs den som administrerar rådets verksamhet.
Nuvarande styrelses sammansättning: ordförande är Hans Nyman, informations-direktör på Volvo Lastvagnar, och övriga styrelseledamöter är Lennart Olausson, VD för Business Region Göteborg, Lars-Åke Skager, här representerande Sweden China Trade Council, Werner Stoppenbach, VD för Göteborgs Hamn samt Bodil Vesterlund, informationschef vid Chalmers Tekniska Högskola.

2.7.2 Sverigeveckan i Shanghai 1999

8-14 mars 1999 pågick det största svenska evenemanget i Kina någonsin. Staden Göteborg och svenskt näringsliv visade upp sig i Shanghai med stor framgång. Besöket fick genomslag mycket tack vare de kulturella inslag som ingick.*)
Man höll en omfattande näringslivsmässa och flera seminarier på Shanghai Library samtidigt som konserter gavs med Göteborgssymfonikerna på Shanghai Grand Theatre, B&B-konserten med Abba-musik framfördes i en sporthall, IFK Göteborg mötte Shanghai Shenhua i en vänskapsmatch på Shanghai Stadium och Jan Ove Waldner genomförde flera uppvisningsmatcher i entrén till utställningen.

”Det största svenska evenemanget i Kina, och troligen även i Asien, i historien gick av stapeln i Shanghai 8–14 mars och synes ha blivit en total succé. Pressgenomslaget i Shanghai har varit enastående och ett stort antal kontakter har skapats. PR-värdet blev högt i förhållande till insatta medel och Sverigeveckan är en utmärkt idé för framtida främjandeaktiviteter.”

Bengt Johansson, f d generalkonsul i Shanghai, ur generalkonsulatets rapport

*) Rapporten *Sweden Comes to China*, vilken jag var medförfattare till, behandlar Sverigeveckan 99 och hur man där använde kultur för att marknadsföra svenskt näringsliv. Delar av den biläggs denna rapport. (Författarens anm.)

2.7.3 50 år av diplomatiska förbindelser

Den 9 maj 1950 upprättade Sverige, som första västland, diplomatiska förbindelser med Folkrepubliken Kina, som då nyligen etablerats. Med anledning av 50-års-jubileet av detta reste en regeringsdelegation, ledd av vice statsminister Lena Hjelm-Wallén åtföljd av utbildnings- och forskningsminister Thomas Östros till Kina 7-12 maj i år för att föra samtal med Kinas ledare om frågor av betydelse i de bilaterala relationerna. Ledande företrädare för svenskt näringsliv ingick i delegationen, liksom representanter för högre utbildning och forskning.

Då flera län och städer i Sverige har vänortssamarbete på lokal nivå i Kina kommer ett antal mindre delegationer från olika svenska orter att besöka landet under jubileumsåret. I regeringsdelegationen i maj ingick landshövdingen i Västerbottens län, Georg Andersson, som representant för detta samarbete.

Ett antal aktiviteter ägde samtidigt rum, såsom seminarier och möten med företrädare för handel, industri, utbildning och forskning. Syftet med besöket var att visa exempel på bredden och mångfalden i Sveriges förbindelser med Folkrepubliken Kina och ge stimulans att ytterligare utveckla kontakter. Ett ökat utbyte på så många områden som möjligt är enligt Utrikesdepartementet till nytta för både Sverige och Kina.

Bland aktiviteterna kan nämnas: vid jubileumsbanketten i Peking 9 maj framträdde två svenska solister tillsammans med kinesiska musiker, en jubileumsbok över de svensk-kinesiska handelskontakterna presenterades, den första kinesisk-svenska ordboken, framtagen vid Lunds Universitet, överlämnades och Svenska Institutet erbjöd en grupp svenskstuderande stipendier i form av studier på en svensk folkhögskola samt erbjöd det kinesiska postverket i samarbete med Posten svenska och kinesiska jubileumsfrimärken.

Seminarier arrangerades under delegationens besök på tre orter: Peking, Shanghai och Harbin. Thomas Östros deltog i Shanghai där det hölls en IT-konferens på Nordic Centre vid Fudan University samt även ett IT-seminarium arrangerat av Sveriges Exportråd.

Göteborg stad deltog också i jubileumsfirandet genom att sända en delegation med företrädare för Göteborgs stad och näringsliv, universitet och högskola, med Göran Johansson i spetsen till vänorten Shanghai. Den 9 maj hölls en bankett med vice partisekreterare Gong Xuping närvarande.

Kinarådet arrangerade åter en mässa för svenska företag, denna gång i mindre format på Regal Hotel. Ett tiotal företag deltog och tre seminarier hölls, om transporter, om miljö och om samverkan mellan universitet, samhälle och näringsliv.

2.7.4 Shanghai stad till Göteborg 2000

Shanghai stad återgäldar Göteborgs besök, och kommer hit med flera delegationer i augusti år 2000. Man skall genomföra en *Shanghai Week in Europe* och börjar denna stora satsning i Göteborg 18-21 augusti i samband med att Shanghais Pekingoperasällskap framträder under Göteborg Dans & Teater Festival, med premiär på en Jingju-föreställning på Stora Teatern 19 augusti.

Besöket består av flera delegationer, en officiell VIP-delegation om 10 personer, samt nyss nämnda teatergrupp, en näringslivsdelegation, en för turism, en med damfotbollsspelare m fl, sammanlagt drygt 100 personer. Det är den största delegation från Shanghai här någonsin.
Göteborgs stad är värd för den officiella delegationen, och staden har gett Kinarådet i uppdrag vara koordinator och utforma delegationernas program.

Shanghai planerar att visa upp sin moderna stad med en fotoutställning och i ett antal seminarier. Därutöver kommer då Pekingoperan att framföras, ev även akrobatik och modevisning, samt damfotboll att spelas. Sedvanlig bankett finns också på programmet. Man har dessutom uttryckt önskemål om att få träffa representanter för Göteborgs kulturförvaltning.

3 UTVÄRDERING

3.1 Att vara vänort

3.1.1 Utveckling

I början av vänortsutbytet, 1986 och åren före 90-talet, satsade man mycket på teknik, framför allt miljöteknik, men man var då för tidigt ute från svensk sida, Kina var ännu inte moget för t ex fjärrvärme då. I dag vittnar dock många om att det är den senaste tekniken man frågar efter från kinesiskt håll, helst morgondagens lösningar. Utvecklingen har gått i ett rasande snabbt tempo i Kina under de 15 år som Göteborg och Shanghai haft utbyte.

Från det att kontakterna återupptogs i början av 1990-talet och framåt har det mest handlat om utbyte av affärskontakter, och ännu nu när 2000-talet börjar så gäller det mest svenska etableringar och investeringar i Kina. När Zhu Rongji som kinesisk vice premiärminister besökte Göteborg och inbjöd våra stora företag till etableringar så började egentligen jobbet enligt Lars-Åke Skager. Innebörden av vänortskapet blev då mer förmedling av affärskontakter via honom än enbart ett kommunalt samarbete, och Skager har också i detta syfte varit i Kina ca 8-10 gånger per år sedan 1994.

Även Kinarådets verksamhet har kommit att domineras av arrangemang för att marknadsföra svenskt näringsliv, inte av att vara det forum för utbyte och information det från början var menat att vara.

3.1.2 Kina

Wang Mingming och Ye Liang på vänortsavdelningen vid Foreign Affairs Office i Shanghai beskriver hur städernas likheter och liknande status i sina respektive länder har stor betydelse. De menar då faktorer som att vara hamnstäder, och icke-huvudstäder, städer som spelar stor roll framför allt ekonomiskt. De anger denna vidare betydelse till att man genom att dela erfarenheter med vänortsstaden får nyckeln till hela landet.

Det finns stor skillnad mellan Kina och Sverige med avseende på förvaltning och organisation av vänortssamarbete. I flera städer i Kina finns en avdelning för vänortsarbete inom förvaltningen, ett tecken på att man fäster stor vikt vid detta utbyte. Man har därigenom stor kunskap om sina systerstäder och flera personer har egna erfarenheter av att ha besökt dem flera gånger, vilket kan ge kontinuitet i utbyte och arbete. En vänortsavdelning inom kommunens förvaltning är något som saknas i Sverige. Hos många personer i förvaltningen i Göteborg saknas också kunskap och erfarenhet, och därigenom brister kontinuiteten i arbetet. Här bygger vänortsutbytet mer på att enskilda personer har intresse av att utveckla kontakterna, ej på ett kommunalt uppdrag, vilket kan göra utbytet både sårbart och godtyckligt.

Ambassadråd Cui Jinchao på Kinas ambassad i Stockholm säger att Göteborg har lyckats bäst bland Sveriges vänorter i Kina, då man har storindustri som passar Kinas utveckling, och är aktiva i affärer. Då det tar tid att förstå varandra och förutsättningarna, på grund av stora skillnader i kulturerna, menar han att vänortsutbyte är ett bra sätt att arbeta. Kina är så stort så man måste ha kontakt med de lokala myndigheterna och vänortskapet kan hjälpa på hög nivå. Om man lyckas eller ej beror på det ekonomiska samarbetet säger Cui, att utan ekonomisk bas kan man inte ha något utbyte, och det främjar dessutom utbyte inom alla andra områden.
Gao Feng som var generalkonsul i Göteborg sade att systerstadsförbindelsen skapar förutsättningar och ger båda parter anledning att göra något. Förbindelsen gör allt lite lättare, en viktig aspekt är att man vet vart man ska vända sig, man har en kanal in i staden. Han beskrev också det starka kapital Sverige har politiskt och ekonomiskt – och kulturellt. Gao framhöll att kulturen är ett viktigt inslag i samhällslivet och kan bidra till att ge en helsidig bild av Sverige!

Det finns också svenskar som undrar över och ifrågasätter valet av Shanghai som vänort till Göteborg, och anser att det finns flera andra kinesiska städer som både påminner mer om och skulle passa bättre för samarbete med Göteborg. Man fäster då avseende både på städernas storlek och karaktär, alla är också de hamn- och kuststäder. De städer som nämnts är bl a Guangzhou, dvs Kanton, Ningbo söder om och Qingdao norr om Shanghai samt Dalian i norr (Kjell Eriksson, GE, beskriver hur Dalian till och med luktar som Göteborg!).

3.1.3 Sverige

Kjell Anneling, Sveriges ambassadör i Peking, omtalar hur vänortssamarbete på regional och kommunal nivå kompletterar ambassadens arbete. Han nämner Göteborg som ett föredöme, och ger en eloge till staden för hur man använde kulturen under Sverigeveckan.

Bengt Johansson på UD, tidigare generalkonsul i Shanghai, talar om det stora Kina-intresse som finns på många håll i Göteborg och nämner betydelsen av en Kina-hängiven kommunledning. Men han säger också att internationellt sett är Göteborg trots allt en liten stad med ganska få företag, även om några är stora och världskända.

Konsul Inger Johannesson och generalkonsul i Shanghai Eskil Lundberg säger båda att till grund för samarbetet ligger de goda bilaterala relationerna mellan Sverige och Kina.

3.1.4 Göteborg

3.1.4.1 Kommunal förvaltning

Lennart Olausson, VD på Business Region Göteborg, berättar också han om de långa relationerna och utbytet, och beskriver hur man i Shanghai litar på oss, att vi tar ansvar och är seriösa. Vidare att i det stora Kina har lilla Sverige gott renommé, och att relationen öppnar portar. Han anser det dessutom vara viktigt med stora manifestationer. Företagen kan använda ett evenemang som Sverige-veckan, samt Kinarådet och BRG, som plattform och bli legaliserade därigenom.

Göteborgs informationschef Ulf Källström anser att vänortsarbetet och dess syfte är otydligt i kommunen och måste förtydligas och profileras, och även budgeteras för. Det är inte svårt att finna motiven, men viktigt att redovisa dem.
Hans uppfattning är att Kinarådet ska sköta det praktiska och vara en gemensam arena - en projektorganisation, ett nätverk, som drivs av projektdeltagarna själva. Han menar att det fungerar så redan idag, som en lös sammanslutning där alla arbetar vidare i sina egna strukturer.

Här bör nämnas den begränsning som svensk kommunallag ger för aktiviteter utanför den egna kommunen. Kommunen är uteslutande till för sina medborgare och allt Göteborg gör ska vara i kommuninvånarnas intresse.
Detta är en bidragande orsak till just näringslivets dominans numera, om vi kan tala om möjlighet till svenska arbetstillfällen så är ett utbyte motiverat.
Enligt Sveriges ambassadör i Kina, Kjell Anneling, så är det en förutsättning att bygga utbyte på näringslivssatsningar och kulturen kan då vara ett komplement. Kjell Anneling menar att här har vänorten fått faktisk betydelse då det främjar svenska intressen och därigenom får vänortskap betydligt mer konkret inriktning, men säger samtidigt att det ej finns statliga eller kommunala medel för detta.

Vid samtal med Margita Björklund, kommunalråd och vice ordförande i kultur-nämnden, talar vi just om detta, om kommunallagens och kommunbudgetens begränsningar, men också om hur kulturförvaltningen har ett klart formulerat uppdrag att främja internationellt utbyte. I den kulturpolitiska strategin, enhälligt antagen av Göteborgs kommunfullmäktige i januari 1998, står det att ett av de övergripande målen ska vara att främja internationellt kulturutbyte.

”Konstlivet är en naturlig del av det internationella utbyte som kommunen ägnar sig åt för övrigt. I framtiden bör man mer medvetet ta vara på den positiva uppmärksamhet som konstnärliga verksamheter och enskilda konstnärer kan ge Göteborg utomlands.” ur Kulturpolitisk strategi för Göteborgs stad

Trots detta så har kulturnämnd eller -förvaltning ingen representation i eller kontakt med Kinarådet. Margita Björklund ser en stor brist kulturellt sett i vänortsutbytet. Hon noterar hur vänortssamarbetet har lagts över på Näringslivssekretariatet (numera Business Region Göteborg), och därigenom fått tyngdpunkt på näringsliv och sport, utan något samråd eller samarbete med kulturnämnden som är ställd åt sidan.

Däremot betonar hon hur viktigt det är att ledande politiker lämnar Göteborg och att massmedias bild av nöjesresor måste ändras, det är för kommuninvånarnas bästa. Hon anser att kommunallagen bör ändras så att kommuner ska kunna öka sina internationella kontakter, de behövs även på lokal nivå.

Margita Björklund tycker att vänortsutbyte är bra till formen då det innebär möten mellan kultur och människor, men är kritisk till innehållet i utbytet mellan Göteborg och Shanghai. Hon uttrycker önskemål om större variation i vad man visar upp, och undrar varför man alltid har med Chalmers och Universitet – varför inte de konstnärliga högskolorna?

3.1.4.2 Åklagarmyndigheten

Åklagarmyndigheten i Göteborg har ett utbyte med Shanghai på rättsområdet. Man har både tagit emot en delegation från Shanghai här, och själva rest dit. Ursprunget till utbytet ligger, naturligtvis, i det redan befintliga vänortsutbytet. Initiativet kom från Shanghais sida, och det fanns i början farhågor från svensk sida att kineserna bara skulle visa upp sig, men man fick mycket bra kontakt och ett öppet bemötande. Överåklagare Birgit Thunved berättar att de i Shanghai fick se allt de ville och att diskussionerna varit mycket öppna och givande.
Det skapades vid kinesernas besök här ett förtroende, och hon uttrycker att hade det inte varit i Göteborg hade det inte hänt.

(Även domarämbetet har haft ett liknande utbyte med sina kollegor i Shanghai.)

3.1.5 Organisationer

3.1.5.1 Shanghai-Gothia Club

Det finns i Göteborg en intresseorganisation med sitt ursprung i vänortsarbetet, en klubb för personer som haft kontakt med Shanghai, kallad Shanghai-Gothia Club. Det är en mycket liten organisation med ett 50-tal medlemmar, och dess verksamhet består numera av föredrag höst och vår, där medlemmar berättar om sina Kina-aktiviteter. Man har dock ett ansenligt antal hedersmedlemmar bland landshövdingar i Göteborg och borgmästare i Shanghai, till och med Jiang Zemin är hedersmedlem. Förr deltog man vid delegationsbesök, men klubben har idag ingen funktion i utbytet.

3.1.5.2 Svensk-kinesiska föreningen

Svensk-kinesiska föreningen är en ideell förening som har som syfte att informera om kultur, historia och samhällsliv i Kina och övriga kinesiska kulturområden samt att stimulera debatten om Kina i Sverige. Föreningen har ca 1.500 medlemmar och en avdelning i Göteborg med ca 250 medlemmar, för vilka man regelbundet ordnar program och aktiviteter i form av föredrag, visningar o dyl. Föreningen ger också ut tidskriften Kinarapport med fyra nummer per år.

3.1.5.3 Sweden-China Trade Council

Handelskammaren Sweden-China Trade Council bildades 1980 av Exportrådet. Idag är man dock en egen ekonomisk förening, med drygt 210 företag som medlemmar, och verksamheten skall underlätta medlemmarnas strategival och höja kunskapen om Kina. Verksamheten skall också omfatta affärsskapande kontakter och ge tillfälle till utbyte av erfarenheter mellan medlemmarna.
SCTC har representation både i Stockholm och i Göteborg.

Martin Henningsson i Göteborg berättar hur man får förfrågningar från kinesiska städer om lämpliga svenska vänorter, men säger att det finns få kvar, och att man mest ser det som en serviceåtgärd, på sikt kan ju staden och dess företag bli medlemmar.

Ulf Gerbjörn i Stockholm påpekar att i Kina ges stor betydelse åt att svenska företag har det officiella Sveriges stöd och hur besök av ministerier och statsråd gör att svenska storföretag blir hörda och får svar, genom att den svenske borgmästaren eller ministern kan tala för deras sak och lägga ett starkt ord. Han nämner härvidlag Lars-Åke Skager som den mest aktive av alla.

3.1.5.4 Svenska Ostindiska Companiet

Ett svårdefinierat objekt i undersökningen är det nybildade Svenska Ostindiska Kompaniet (som får hamna i kategorin organisationer, trots karaktär av företag). Dess VD Jörgen Gabrielsson beskriver projektet att bygga ett skepp och segla till Kina som förverkligandet av en pojkdröm. En dröm med stor potential att vara blickfång åt Sverige, och deltagande göteborgska och svenska företag, i världen – inte bara i Kina utan även på hela vägen dit.

Projektet har ingen koppling till Shanghai idag, men i allra högsta grad till Kina, och det har sin grund i de första kontakterna från 1700-talet i Ostindiska kompaniets glansdagar. Man skall som sagt bygga en båt och segla till Kina, och man bygger en nutida ostindiefarare på varvet Terra Nova vid Eriksberg på Hisingen i Göteborg. Fartyget är ej en museal kopia utan skall seglas efter nutida säkerhetskrav och byggs enligt internationella regler, det byggs för att seglas i oceanfart och kommer att fungera som skolfartyg. Förenklat kan man säga att fartyget blir modernt under vattenlinjen, men byggs med historiska däck, ett museidäck, över vattenlinjen.

Den första resan skall gå till Kina, med destination Kanton (dagens Guangzhou) längs den gamla rutten, och man beräknar att kunna segla år 2004. Skeppet skall uppmärksammas längs hela färden, nu som då ligger ej allt fokus på Kina utan också på alla de stopp man gör utmed resans gång. Man kommer att segla runt Afrika och följa den resväg som de historiska ostindiefararna gjorde på 1700-talet. Under stoppen, som i t ex Cadiz eller Kapstaden, är tanken att uppmärksamma Sverige som en sjöfarts- och handelsnation och att ge sponsorerna möjlighet till marknadsföring genom olika evenemang.

SOIC har deltagit i Kinarådets arrangemang i Shanghai för att bygga relationer med de svenska utställarna, bland vilka man söker sponsorer och samarbetspartner. För mig förefaller det som om Göteborg, både staden och dess företag, gärna använder sig av projektet Ostindiefararen, men kanske att man inte stöttar det ekonomiskt i lika stor utsträckning. Ett stöd man absolut behöver, då det är ett projekt i kolossalformat, som kan komma att betyda mycket för Göteborg.
Jag vill dock nämna att i april i år gick Göteborgs Hamn in som huvudsponsor.

Projektet har även fått stor uppmärksamhet i Kina, alla delegationer på besök här vill besöka varvet, och man ser där med spänning och, tror jag, förväntan fram emot att skeppet skall komma.

3.1.6 Företag

3.1.6.1 Handelshus

Inger Johannesson och Eskil Lundberg på konsulatet i Shanghai tror att de göteborgska handelshusens tidigare verksamhet i och affärer med Shanghai har stor betydelse för dagens framgångsrika vänortssamarbete.

Elof Hansson är ett handelshus som finns där affärerna finns – över hela världen. Företaget har arbetat med Kina av och till under 50 år, och haft kontor där sedan 1982. Ett företag som Elof Hansson, sedan länge etablerat i Kina, behöver ej vänorten till annat än att vara med i sammanhanget vid eventuella arrangemang, för att visa att man finns, dvs ej bara att man finns utan att man finns kvar. Roland Johansson med många års egen erfarenhet från Kina säger därför att man har ett intresse av att vara med, men ej ett behov. Att man kan Kina väl, och behöver ej vänortsutbytet därför.

3.1.6.2 Kommunala bolag

De kommunala bolagen har mycket olika roller i vänortssamarbetet utifrån sina villkor och verksamheter. Göteborg Energi har ett dotterbolag för internationell verksamhet, vars arbetsområde är konsulttjänster för fjärrvärme och miljö, samt undervisning och entreprenad. Det ligger en begränsning för dem i att vara kommunägda, man kan sälja tjänster men kan ej investera.

Göteborg Energi Internationals VD Kjell Eriksson beskriver situationen som svår då balansgången mellan kraven på demokratisk styrning och insyn och de rent företagsekonomiska förutsättningarna inte alltid är så lätt. Han säger att det är ett problem att inte kunna investera, att det är svårt att vara konkurrenskraftig då. Han uttrycker vidare att kommunägda bolag traditionellt ej har kompetens och kapacitet för en internationell verksamhet, men anser att staden Göteborg gjort en fin insats och lagt god grund, han påpekar dock att arbetet kräver uthållighet. Kinarådet behövs för detta, enligt Kjell Eriksson, som ser Sverigeveckan som en bra marknadsföringsinsats, vilken Göteborg kan ha mångårig nytta av.

Jag uppfattar det som att Göteborg Energi deltog i evenemanget för Göteborgs skull, och att den egna nyttan för dotterbolaget ej är så stor, man har liten möjlighet att gå vidare då styrelsebesluten efter Shanghai-besöket har varit av mer återhållsam karaktär.

För Göteborgs Hamn är det dock annorlunda, VD Werner Stoppenbach beskriver ett mycket positivt samarbete med Shanghais hamn vilken man är systerhamn med sedan länge. Man har utbyte av erfarenheter administrativt och tekniskt. Göteborg har hållit kurser för teknisk personal från Shanghai sedan mitten av 1980-talet, totalt för ett 100-tal personer. Samtidigt deltar man i olika projekt, finansierade av Världsbanken, i kinesiska hamnar, gällande teknisk utveckling och hamnadministration. Man planerar nu ett regelbundet utbyte, och han påpekar att Shanghai har en hög teknisk nivå som vi kan lära mycket av, framför allt vad gäller tillämpningen av IT.

Werner Stoppenbach anser att vänorten utgör ett bra komplement till vanliga kundkontakter och är ett stöd vid kundträffar, då långa relationer och rätt nivå är avgörande vid officiella kontakter i Kina, och han påpekar att även personliga kontakter är av vikt. Utan vänorten hade man säkert haft samma utbyte med hamnen, men relationen ses som en oerhörd hjälp vid officiella möten vilket betyder mycket i kontakterna både med rederier och hamnen. Uppmärksamheten för de officiella kontakterna i TV och pressen ger även hamnens möten en annan dignitet och man har varit framgångsrika med att värva kunder.
Werner Stoppenbach har varit med ett tag i Kinarådet och ser det både som inspiration och drivkraft, som kittet mellan näringsliv och politiker i Shanghai-utbytet. Han menar dessutom att Kinarådet bidrar till att skapa goda kontakter med politiker och tjänstemän på förvaltningarna i Göteborg.

3.1.6.3 Tjänste- och konsultföretag

Advokatfirman Vinge får ses som den mest framgångsrika svenska advokatbyrån i Kina, då man är enda byrå med fasta etableringar, såväl i Hong Kong som i Shanghai. Vinge är ett tjänste- och konsultföretag som sysslar med affärsjuridik. Kinajuridik, där man har en egen Kina-kompetens som man fått av erfarenheten av att i mer än tio år ha varit i Hong Kong och därifrån arbetat med den kinesiska marknaden. Såväl svenska som kinesiska företag är kunder. Vänortskapet betyder inte så mycket för deras etablering i Kina då området är bredare än bara Shanghai.

Advokat Hans-Erik Åhman berättar dock hur Kinarådet hjälper på traven och inspirerar. Han anser att Göteborg har skött relationen väl, och att det är något som har betydelse för hela Sverige, då den politiska nivån är betydelsefull i Kina så representerar Göteborgs politiker naturligtvis Göteborg, men även Sverige.
Hans-Erik Åhman säger att relationer alltid är viktiga, men att de betyder mer än annars i Kina.

En annan firma med etablering i Shanghai är Advokatbyrån Glimstedts. Man har ingen egen licens dock, utan samarbetar med en kinesisk byrå. Cecilia Håkansson har arbetat

där tidigare, men är nu Glimstedts Kina-expert här hemma. Hon berättar om hur man såg Sverigeveckan som en kontaktyta där man deltog för sina klienters skull, samt för att nå potentiella nya klienter bland de deltagande svenska företagen. På så vis ser man inte någon direkt nytta, men en indirekt.

Hasselblads, som säljer sina kameror och fotoutrustning på kvalitet och svenskhet, anser att det är positivt att förknippas med andra svenska företag med hög kvalitet. Ulf Landin är den enda personen i undersökningen som vittnar om hur man använder vänortssamarbetet för att möta folk på gräsrotsnivå, då deras kunder är småföretag och entreprenörer. Hasselblads deltar i evenemang som Sverigeveckan för att vara en del i svenskheten men skulle som företag uppnått samma saker även utan vänorten.

Ytterligare ett företag är SMHI, där Stefan Larsson arbetat på den internationella konsultavdelningen som nu ska läggas ned. Man har försökt få igång projekt om miljö och hälsa, i samarbete mellan Göteborg och Shanghai, men har inte kunnat lösa finansieringen, bl a därför att SIDA ej lämnar bidrag till Shanghai. Han säger att vi har tekniken som kineserna vill ha, men att vi inte kan konkurrera med andra västländer som investerar mer.

Stefan Larsson ser vänort som något bra, men menar att det är svårt att få svenskar att förstå det. SMHIs deltagande i Sverigeveckan var ifrågasatt internt, men man fick snart positiv respons. Han ser även Kinarådet som bra tänkt, men menar att i praktiken har det inga resurser. I Kina är kontakt bra på sikt, då det tar tre-fyra år att arbeta in en relation. För övrigt är hans åsikt att Sverige har gott renommé i Kina och att kinesisk och svensk mentalitet stämmer bra överens.

3.1.6.4 Industriföretag

Det finns flera medelstora företag som är mycket framgångsrika internationellt, och även i Kina. Hos både NDC och Q-Matic går 95% av produktionen på export. Båda företagen har etablerat sig i Kina under de senaste åren, och är forfarande mycket expansiva. Deras bild av Kina stämmer i mycket överens, då de beskriver kineserna som mycket teknikintresserade, särskilt av morgondagens teknik. De drar nytta av svenskheten, men ser mycket olika på Kinaråd och Sverige-evenemang.

Q-Matic, som säljer kösystem, nämns ofta som de mest framgångsrika under Sverigeveckan 1999 då man tecknade kontrakt med en bank i Shanghai under pompa och ståt. Kenneth Persson beskriver hur man såg ett kommersiellt tillfälle att utnyttja på bästa sätt, och planerade deltagandet in i minsta detalj. Han är övertygad om att etableringen i Kina och Shanghai skulle utvecklats på samma sätt utan detta tillfälle, men att man fick skjuts på vägen och har dragit nytta av det. Men nu klarar man sig själva, då man fått den kontakt man behöver.

Q-Matic utgår inte alls från vänortstänkandet, men Kenneth Persson såg Sverigeveckan som ett välorganiserat projekt med klar målsättning, man försökte ej täcka in hela Kina utan koncentrerade sig på Shanghai.

NDC resonerar annorlunda. Företaget, som är världsledande inom sitt område, utvecklar system för robotar och transporter. Man arbetar med styrteknik och programvara, skräddarsyr lösningen för varje installation och etablerar sig i partnerskap med lokala företag, de som bygger systemet.

Eje Lindström beskriver hur man använder sig av Exportrådet i Shanghai, att det är en viktig resurs att ha någon lokalt, för kontinuiteten i kontakterna. I Kina måste man ha tålamod, allt tar tid. Shanghai är en knutpunkt i Kina och där finns koppling till Göteborg på hög tjänstemannanivå tack vare vänortssamarbetet.
Han beskriver också hur kunnandet om Kina är stort i Göteborg, och att NDC har fått fler kontakter här hemma efter Sverigeveckan.

På storföretaget Volvo Lastvagnar säger informationsdirektör Hans Nyman, tillika ordförande i Kinarådet, att vänortsavtalet inte har någon grundläggande betydelse för Volvos möjligheter i Kina, att man har tillräcklig egen styrka och klarar sig på sitt

varumärke. Men man deltar i aktiviteter som ett svenskt företag och ser ett stort värde i det. Volvos intressen är rent affärsmässiga, på en stor marknad med behov av transporter och mobilitet. Han säger också att kineserna inser sitt värde, som marknad, och att de vill ha teknik och kunskap i utbyte.
Hans Nyman ser Kinarådet som ett bra samarbete mellan näringsliv, kommun och högskola och anser det också vara en levande mötesplats och kanal.

Björn Swedmark, också han på Volvo Lastvagnar, tidigare Volvos representant i Peking, påpekar att genom vänortssamarbetet kommer man in på rätt nivåer i det hierarkiska Kina. Vänortskapet ger möjligheter då det ses som något mycket viktigt i Kina. Han ser Kinarådet som intressant med företag och kommunala förvaltningar ihop och tycker att Göteborg varit synnerligen bra på att göra något av det. Shanghai är intressant för Volvo, som kärnan i det moderna industriella Kina.

Finn Adolfsson på Volvo Bussar säger att Volvo klarar sig själva, men att det är bättre att ha hjälp av AB Sverige och AB Göteborg för AB Volvo.
Han anser att vänortsförhållandet erbjuder en bra ram och ser det som viktigt att ha Göteborg med sig. Lars-Åke Skager har utvecklat relationerna och även Göran Johansson går nu hand i hand, det ger närvaro åt och kunskap om Volvo Bussar som företag i Shanghai utan att man behöver springa i korridorerna.

3.1.7 FoU

3.1.7.1 Chalmers Tekniska Högskola

Shanghai och vänortstänkandet är bara en komponent bland flera i Chalmers Kinakontakter. Jörgen Sjöberg, rektors rådgivare, förklarar att man kan inte inordna sig enbart under detta, det är lika intressant med Peking, Hong Kong, Hefei etc. Chalmers deltar i Kinarådet därför att det ger en bra kontaktyta med Kina, vilket är svårt annars. Samverkan med andra i Göteborg ger möjlighet att ingå i ett sammanhang och man förses med information och beskrivningar av möjligheter. Kinarådets mångsidiga kontakt gör att man kan hålla igång kontakten utan eget innehåll för stunden. Förhandlingar och kontaktskapande tar lång tid i Kina, så det är bra med kontakter på hög nivå genom vänortsutbytet. CTH håller liv i sina kontakter i Shanghai genom Kommissionen för utbildning och professor Wei där, en tidigare medarbetare hos borgmästare Xu.
Jörgen Sjöberg ser också Kinarådets roll som en kontaktyta med möjlighet att kunna hitta personer i nätverket, utan att gå via organisationens ledning.

Städerna Göteborg och Shanghai har intresse av universitetsutbyte, men det har inte Chalmers. Jörgen Sjöberg tror att Universitetet kan ha ett större intresse, på grund av mer passande ämnen för utbyte. Genuint akademiskt samarbete kräver ömsesidigt intresse och trots att det finns stor kunnighet i Kina, finns det ännu ej uppbyggda forskar- och laboratoriemiljöer. Han beskriver hur man ändå försöker stödja forskarverksamhet, t ex genom att ge svenska forskare möjlighet till kortare besök för möten, det är viktigt med kontaktytor och att forskare lär känna andra miljöer och människor.

3.1.7.2 Göteborgs Universitet

I och med Kinarådets bildande har Universitetets kontakter med Kina blivit mer systematiska. Intensifierade kontakter med Kina är ett led i internationaliserings-processen. Universitetets aktiviteter i Shanghai är koncentrerade till Nordic Center vid Fudan University, där man är en av stiftarna.
Vänorten har sitt värde i andan, enligt Anders Franck på Internationella enheten, och han säger vidare att kontinuitet är viktigt i Kina, att ha mötts tidigare.

3.1.7.3 IVL Svenska Miljöinstitutet

Bo Galle arbetar med optiska mätmetoder för luftföroreningar, mätstrategier för urban luft med ett system kallat DOAS, Differentiell Optisk Absorptions Spektroskopi. Det kan mäta en stor mängd ämnen med hög känslighet till en rimlig kostnad. Han genomför tillsammans med systemets tyske uppfinnare professor Platt ett projekt, *The*

China DOAS Project, som innebär att man utbildar två kinesiska doktorander här vid Chalmers samt vid Universitetet i Heidelberg, Tyskland. Avsikten är att utveckla systemet med kinesiska komponenter, och bygga en prototyp med inhemsk teknologi för att det skall vara billigt och då också genomförbart. En utmaning i kompromisser, som skulle kunna leda till massproduktion i Kina och att man skulle kunna se 500 system i funktion inom fem-tio år.

Att detta projekt blivit realiserat beror på att det kommit att ingå i det hängavtal om samarbete kring miljöfrågor Universitetet skrev under Sverigeveckan.
Hittills har IVLs samarbete med Fudan University fungerat bra, frågetecknen nu är ej tekniska utan kulturella – och Bo Galle antyder att man skulle behöva en antropolog kopplad till den här typen av projekt när olika kulturer och samhällen möts. Nämnas bör att trots att han är en av de ledande i detta projekt och även varit i Shanghai, så har han aldrig hört talas om Kinarådet.

3.1.8 Kulturliv

Birgitta Winnberg-Rydh på Göteborgs dans- och teaterfestival uttrycker sin förvåning över hur man i Shanghai var så initierade om Göteborg, mer där än här. Hon anser att politiker som Göran Johansson och Lars-Åke Skager har gjort mycket i Göteborgs namn – nu behöver de dra i rätt trådar för att förstärka kulturutbytet!

Hos Göteborgssymfonikerna säger konserthuschef Sture Carlsson och turnéchef Lars Nyström att vänortsutbytet ej är av betydelse för dem då det inte är aktuellt med ett reguljärt utbyte med Kina. Däremot kan man deltaga i evenemang som Sverigeveckan, vilket var en mycket positiv upplevelse - inget annat Symfonikerna gjort har haft ett sådant genomslag! Man hoppas på att kunna gästspela i Shanghai igen, av egen kraft.

Tommy Svensson som är chef för Statens Museer för Världskultur ser vänorten som en viktig katalysator. Sverigeveckan var en stor framgång och Göteborg var därigenom närvarande i Kina. Han anser att Sverige kan spela en betydande roll som ett litet välsett land.

3.2 Vänortskapets betydelse

3.2.1 Betydelse

Att vänortskapet har betydelse för kontakter kan tydligt påvisas. Det beskrivs ofta som grunden för samarbete och som en relation att knyta an till. Det går att uttyda två olika betraktelsesätt och därigenom två olika former av betydelsen, dels som något fint att ha med mer symbolladdad karaktär, dels som något mycket konkret vid kontakter, en dörröppnare.

Här följer fler beskrivningar av vad vänortskapet kan betyda, olika röster samlade från intervjuerna, grupperade i ett antal kategorier.

Notera att åsikterna här ej är direkt citerade och att de namngivna citaten i marginalen ej har koppling till vidstående text vad gäller vilka personer som uttalat sig om vad, de utgör bara en illustration. (Författarens anm.)

3.2.2 Relationer

De goda historiska förbindelserna lägger grunden till dagens samarbete och utbyte.

Städernas uppgift är i första hand att vara ram och vara behjälpliga för andra, att stötta. Att skapa förutsättningar och ge en anledning att göra något. I Kina fungerar den här typen av relation mer än andra, på grund av ”old friendship”, därför har lilla Göteborg fått större betydelse än vad som kan anses berättigat i den kinesiska statsmakten.

”I Kina bygger man upp relationer först, och gör affärer sedan, med sina vänner.”
Kjell Eriksson, Gbg Energi

I Kina är vänorter en stor sak. Här i Sverige kanske tankarna går till det skandinaviska samarbetet men i Kina är det en av ganska få kontaktmöjligheter. Kontakterna Göteborg – Shanghai visar ungefär hur omfattande ett vänorts-samarbete kan bli, men man kan givetvis stanna på halva vägen om så skulle bedömas lämpligt.

”Göteborg-Shanghai är lite av en ’perfect match’.”
Bengt Johansson, UD

De uthålliga personliga kontakterna mellan företrädare för de båda städerna är betydelsefulla i sammanhanget. I Kina är den officiella närvaron viktig, den har tyngd och den ger tillträde. Politiker är viktiga och borgmästaren en betydelsefull person. Att mötas på rätt nivå är viktigt, och då vi inte har titeln borgmästare i Sverige får den gå för både kommunfullmäktiges och kommunstyrelsens ordförande. Vänorten blir en plattform för möten dem emellan och för alla på nivåer under dem i hierarkin. Den blir en möjlighet att också nå rätt nivå, och att där få förankring. Den kinesiska överbyggnaden med det officiella deltagandet ger ett godkännande, därigenom går det lättare på lägre nivåer och kan på låg politisk nivå bli ett direktutbyte 'people to people' och 'company to company' i stället för endast 'government to government'.

"The Sister-City Agreement between Gothenburg and Shanghai has made the definition on sistercity-ship."
Zhu Kejian, ER BSO Shanghai

Relationen blir en kanal genom vilken olika institutioner och företag kan kontakta sina motparter i den andra staden.

Från kinesiskt håll sägs att fakta visar att vänortssamarbete i hög grad främjar det ekonomiska, kulturella och affärsmässiga utbytet mellan två städer, och på så vis skapas också förståelse och vänskap. Man anser att man uppnått dessa mål mellan Göteborg och Shanghai, tack vare alla år av kontakt har man nu en ömsesidig förståelse, och man betonar att det inte bara är tomma ord.

"Att skapa något så underbart som relationen Göteborg – Shanghai."
Margita Björklund

Att Shanghai nu svarar med att inleda stadens 'Europavecka' med fyra dagar i Göteborg visar med all önskvärd tydlighet relationernas vikt.

Relationer och personlig kontakt är viktig överallt i alla sammanhang – men ännu mer så i Kina! Vän blir man tjugonde gången, till dess synas man, därför är kontinuitet viktigt. Både yrkesmässigt och socialt är det viktigt att uppfattas som vänner.

"Bättre investera i relation än kontor."
Stefan Larsson, SMHI

3.2.3 Affärskontakter

Utbytet har kommit att mer och mer bli en förmedling av affärskontakter. Det betyder mycket för kineser att ett svenskt företag har det officiella Sveriges stöd. Vänortssamarbete är därför betydelsefullt för svenskt näringsliv, det kan påskynda affärer genom att företagen erhåller relevant information och risken för att man utsätts för oegentligheter minimeras. Fortsatta kontakter under lång tid behövs, vänortskapet öppnar ej bara första dörren, det finns många dörrar att öppna.

"Först kommer man till tamburen, det tar tid att komma till gemaket"
Ulf Gerbjörn, SCTC

Vänortsförhållandet erbjuder en bra ram som ger möjlighet att peka på det egna projektet och relationen samtidigt, vilket ger ett bra stöd. Det är viktigt att allmänt utveckla vänskapsrelationer och presentera sig för Kina som bra partner. För redan etablerade företag är det ett sätt att visa att man finns kvar, hur känd man än är kan det vara en bra möjlighet att få visa upp sig på nytt, i nya sammanhang.

3.2.4 Kultur

Utbyte näringsliv – kultur nämns ofta som exempel, men i obestämd form. Sverigeveckan omnämns som succé men det finns i övrigt mycket vaga uppfattningar både om vad kultur är och vad det kan betyda.

3.2.5 Svenskhet

För Göteborgs stad och Sverige ger vänortssamarbetet unika möjligheter att bredda kontaktytorna inom näringsliv, kultur, utbildning etc.
Från evenemang som Sverigeveckan vittnar flera företag om styrkan i att ingå i ett sammanhang och vara en del av svenskheten, att det ger positiv effekt att förknippas med andra svenska företag med hög kvalitet.

Ytterligare en aspekt är att sammanhanget ger en bra kontaktyta för samverkan med västsvenska företag. Flera tjänsteföretag deltar därför att deras klienter bland de svenska företagen gör det. Så resonerar även en forskningsinstans som Chalmers, att samverkan med andra i Göteborg ger möjligheter till senare kontakt vid behov, och man förses med information även om man själv inte har pågående aktivitet för tillfället.

"Alla goda krafter som vill göra något bra med Kina bör jobba tillsammans!"
Lars-Åke Skager

Dock, åsikten finns att vänortsrelationer kan tillföra ganska lite i mycket stora industriprojekt som oftast avgörs i Peking och där de statliga relationerna är viktigare. Det bästa utfallet anses vara för småföretag som kan vara med och dra nytta av de stora företagens nätverk. För företag som har ett diffust varumärk kan gemensamma aktiviteter vara viktiga om de önskar stärka sin svenska profil.

”Shanghai är bara en liten del av ett stort Kina!”
Gao Feng,
generalkonsul Göteborg

Vi ska inte glömma att Kina är ett stort land. Det är ej enbart Shanghai som är intressant, så vänort är bara en del av alla kontakter.

3.3 Vänorterna i framtiden

3.3.1 Framtid

Fd generalkonsul Bengt Johansson igen: ”Kontakterna kommer att växa på alla plan men avståndet gör att Kina alltid kommer att vara en av de mest avlägsna platserna för Sverige och att det behövs institutionella former och nätverk för att ha kontinuerliga kontakter. Jag tror av den anledningen att vänortsrelationen med Shanghai har bättre odds att finnas kvar om säg 20 år än vänortskontakterna med Baltikum då dessa länder troligen är helt integrerade i västvärlden / EU och de ursprungliga solidaritetsmotiven spelat ut sin roll.”

På Foreign Affairs Office i Shanghai är man övertygade om att samarbetet mellan Sverige och Kina kommer att bli både bredare och djupare. Kanske kommer systerskapet mellan städerna att spela mindre roll, men å andra sidan kanske begreppet kommer att vara så djupt rotat i ömsesidig förståelse och kunskap om varandra att själva ordet blir mindre viktigt. Man litar till att så länge Sverige har sin avancerade teknologi och Kina sin stora marknad, så kommer det att finnas mycket att göra mellan länderna.

3.3.2 Förändring

Kommunalråd Margita Björklund för fram åsikten att den svenska kommunal-lagen behöver förändras för att man ska kunna öka internationella kontakter. Det behövs även på lokal nivå att politiker och tjänstemän har ett internationellt utbyte, det räcker ej med statsministernivå.

Informationschef Ulf Källström menar att vänortsarbetet måste förtydligas med tydligare profilering, mer än den allmänna som finns idag. Det finns ett behov av att detta ska bli tydligare i kommunen. Förtydliga avsikten och redovisa det! Det är inte svårt att finna motiv men viktigt att redovisa dem, t ex målet att stödja näringsliv – hurdå?

Werner Stoppenbach, Göteborgs Hamn, anser att Kinarådet nu måste bli mer stringent. Man måste samla ihop erfarenheter och göra sin hemläxa, summera intryck och se över strategier.

Advokat Hans-Erik Åhmans åsikt är att Kinarådet behöver vidga sig mer, att medlems- och kontaktytorna bör bli bredare. Man borde finnas över hela Sverige. Kinarådet har visat sig vara en effektiv organisation som utfört ett bra arbete, och man kan mycket väl öka både i storlek och i verksamhet.
Fler medlemmar skulle betyda utökade medel som i sin tur skulle göra att man kunde ha några anställda att organisera verksamheten.

Stefan Larsson, SMHI, bland flera andra påtalar att Kinarådet idag ej har tillräckliga resurser. Ulf Källström nämner att om kommunen skulle avsätta en budget för utbytet kunde det vara ett sätt att förtydliga vad man vill och också ange nivå.

3.4 Personliga reflektioner

3.4.1 Grund

Jag kan slå fast att mitt område är kulturens, och vänortsutbytets område är näringslivets. Dock finns tankar hos fler än mig om att utbytet skall vara mer än affärer,

till och med att kulturen är så viktig att den kommer före affärerna. Att se vänortskapet som basen för samarbetet, alltså ej näringslivet, är min grund. Att vända lite på dagens syfte och verkan, för att uppnå samma sak idag och mer i framtiden.

Ändå är det de personliga kontakterna som jag först vill lyfta fram, deras betydelse går inte att nog understryka. Göteborgs ledande namn under hela vänortstiden har varit och är fortfarande Lars-Åke Skager, tidigare kommunalråd och ordförande i Kommunstyrelsen, nu Kommunfullmäktiges vice ordförande. Hans persons betydelse är även den svår att mäta men säkert är att den är mycket stor, hans namn nämns i stort sett överallt där vänortskapet nämns. Den personliga kontakt och vänskap Skager har med alla Shanghais borgmästare sedan 1986, t ex Jiang Zemin, Zhu Rongji och den nuvarande Xu Kuangdi, är mycket speciell, särskilt som flera av dem gått vidare till det styrande toppskiktet i Kina. Det finns också all anledning att här nämna hans personliga och öppna förhållningssätt, ett sätt att bjuda på sig själv även i officiella sammanhang och därigenom bidra till okonventionella möten med familjär ton. Detta är något som i hög grad även gäller för Göran Johansson, Kommunstyrelsens ordförande, som sedan 1998 deltar i utbytet. Flera andra som ej nämns vid namn här bidrar naturligtvis också till detta. Men vi talar om ett fåtal personer i Göteborg, och det finns ingen naturlig efterträdare till Lars-Åke Skager inom kommunen, vare sig bland politiker eller inom förvaltning. Det finns därför en stor fara för att kontinuiteten kan komma att brytas den dag han slutar, en kontinuitet som i kontakten med Kina är oerhört värdefull, ja näst intill avgörande. En person har burit ansvaret i snart 15 år, finns det någon eller några som kan ta över så småningom?

En tanke är att Kinarådet skulle kunna göra det. Kinarådet, det nätverk som bildats för att samordna stadens Kina-aktiviteter. Lars-Åke Skager säger själv att han bara är en av grundarna, och att det finns fler och fler personer inblandade och kunniga nu, att det är många som vill, framför allt tack vare nyuppvaknandet i kontakterna de senaste åren. Men är det fler som kan? Finns den Kinakompetens som behövs? Engagerade människor med både kunskap om och erfarenheter av kinesisk kultur. De som har ett långsiktigt tänkande och sätter utbyte och utveckling av relationer med Kina före den egna verksamheten.

3.4.2 Möjligheter

Min åsikt är att Kinarådet både måste bredda sitt område och förankras här i Göteborg. Man bör tänka långsiktigt och satsa både på bredd och djup, framför allt på kunskap. Man bör öppna sig och ta in kulturområdet och eventuella andra områden i arbetet, för att öka förståelsen och utbytet bör och behöver man samverka med andra parter. Fler och andra medlemmar i Kinarådet kan vara ett sätt, tydligare samverkan med andra befintliga organisationer och grupperingar kan vara ett annat.

En bredd i samarbetet kan göra att nya områden kommer in, vilket man bör sträva efter då det är mycket viktigt att inte stå och falla med några få företag. Att många olika områden har utbyte inom vänortsramen skulle bidra till kontinuitet i utbytet på ett helt annat sätt, på så vis skulle alltid ”något vara på gång” och man skulle på ett naturligt sätt kunna samverka med den som är aktiv för tillfället. Det är då viktigt att uppmärksamma att var och en måste beredas möjlighet att arbeta efter sina egna förutsättningar och villkor, i olika skala och i olika syfte. Jag tror att man nu bör tänka bortom de stora manifestationerna och arbeta vidare på de kontakter som är tagna. De i sin tur kan föda nya, som ringar på vattnet. Man behöver inte vänta på jättemanifestationer som har en risk att kräva så mycket i förberedande och genomförande att de tar energi från uppföljningsarbetet och fortsättningen. Och var det inte just en fortsättning som var målet? En etablering, en kontakt, en förbindelse som lever vidare, vare sig det gäller affärer eller möten mellan människor.

Göteborgarna bör få en plats i detta. Hur många människor här känner egentligen till Shanghai och vet vad Göteborgs politiker och företag gör där?
För invånarnas delaktighet, och inte minst för opinionen på hemmaplan, så är det viktigt att vänorten Shanghai uppmärksammas i Göteborg. Det officiella besöket från Shanghai som stundar i augusti i år, Pekingoperaföreställningen under Dans- och teaterfestivalen, seminarier och fotoutställningar, är ett gyllene tillfälle för detta. Låt

allmänheten ta del av detta så mycket som möjligt och förankra på så vis utbytet hos invånarna i Göteborg. För att få uppmärksamhet krävs det att man också slår på trumman, så se till att Shanghai märks i Göteborg!

Det är här på sin plats att diskutera frågan att Kina i mångt och mycket är ett kontroversiellt och känsligt ämne, något som varit mycket tydligt under de intervjuer jag genomfört. Det handlar om mänskliga rättigheter och om folkopinion, och här har medias bild stor betydelse. Det finns i mina ögon bara ett sätt att komma vidare i dessa frågor, och det är genom fördjupad kunskap, utökat samarbete och utbyte. Vänortstanken är en mycket god grund för detta, att fylla med ett rikt och varierat innehåll.

Det är alldeles uppenbart att det i Göteborg finns både mycket Kina-kunskap och ett stort Kina-intresse, inom flera områden. Det är många som påtalat detta, i synnerhet bland de som kan betrakta Göteborg utifrån. Detta är något att ta vara på! Att använda den kunskap som finns, både inom och utom Kinarådet, och på så vis kunna berika kontakterna för att nå djupare. Kinarådets programförklaring talar om erfarenhetsutbyte och kompetenshöjande aktiviteter, seminarier eller symposier, samt lämpliga former för att stimulera till ömsesidigt utbyte.
Här kan Kinarådet fylla en stor funktion, för sina medlemmar i synnerhet och för göteborgare i allmänhet. Det finns nämligen en stor fara i det vi gör, att vi bara talar för de redan frälsta. Jag tror därför att en förankring i Göteborg är av yttersta vikt.

Lär av Sverigeveckans framgång och integrera kulturen i allt utbyte! Det är viktigt att ta vara på den positiva syn som idag råder i Shanghai tack vare de erfarenheter man har, att man vet att det fungerar bra med Göteborg och, inte minst viktigt, att man här har stöd även politiskt. Det är också viktigt att göra det nu, att inte vila på lagrarna, då tempot och utvecklingen i Shanghai är så rasande snabbt. Det är en stad där ”alla vill in”, och där nästan alla också kommer in på något sätt – se upp så inte Göteborg och Sverigeveckor glöms bort! Det behövs inte nya veckor och aktiviteter hela tiden, men att de kontakter som är knutna hålls vid liv och att både nya och gamla samarbeten utvecklas och fullföljs.

För Kinarådets och dess medlemmars del tror jag att det är viktigt att se vänorten som bas, inte den egna respektive verksamheten. Därför vore det värdefullt att låta Kinarådets verksamhet smitta av sig på den egna verksamheten, inte tvärtom som det blir med bara sälj-aktiviteter. Därigenom skulle möjligheten öka för Kinarådet att verkligen kunna vara det nätverk det är tänkt att vara. Ett nätverk lever då det aktiveras av deltagarna själva, efter deras behov.

Kinarådet behöver en tydlig målformulering och verksamhetsplan. Genom att bredda sitt område och söka kompetens där den behövs bör man kunna leva upp till satta mål. Kinarådet skulle på så sätt också mer aktivt kunna sätta agendan i Göteborg, med tanke på besök och delegationer från Kina, om man ställer sig frågan om vad vi vill ge, vad vi vill visa. Det är det som avgör vilken bild som visas upp av Sverige, av Göteborg, av företagen, institutionerna och människorna.

3.4.3 Kultur

Vänortsutbyte har traditionellt handlat om möte mellan människor och kultur. Utbytet med Kina är annorlunda, och det gäller i hög grad Shanghai och Göteborg. Från Göteborgs sida är näringslivssatsningar det dominerande och kulturen eventuellt ett komplement. Men Shanghai stad ser annorlunda på detta, för dem är kulturen både en viktig och en naturlig del av utbytet. I ett kinesiskt perspektiv så är kunskap om historia, kultur och tradition en förutsättning för och mycket viktig del av utbytet. Lars-Åke Skager beskriver kulturen som en port in till det kinesiska samhället och påtalar vikten av att lära och förstå kinesisk kultur och tradition före kontakt. Här har Kinarådet en stor uppgift att utföra på hemmaplan!

I Kina är det vanligt med kulturella inslag vid alla högtidlighållanden. Ett bra exempel på detta är det kommande officiella besöket från Shanghai stad i sommar, vilket ursprungligen var planerat till någon gång i början av hösten, men lades i augusti 2000

när man fick veta att stadens pärla, *Pekingoperasällskapet,* fått inbjudan till Göteborgs dans- och teaterfestival då. Man har också uttryckt önskemål om att få träffa representanter för Göteborgs kulturliv under besöket. Detta är något Göteborg och Kinarådet bör ta till sig och beakta. Var finns den kulturella kompetensen i Kinarådet?

Vid handelsminister Leif Pagrotskys besök på Kulturverkstan i maj i år kom vi att tala om Shanghai och han sa då att ”Göteborg gör här något som är bra för hela Sverige!” Vi talade om Sverigeveckan 99, hur man där använt kulturen integrerad i andra sammanhang, inte bara som något man gör efter att allt annat är färdigt. Han har själv iakttagit hur Göteborg är viktiga i Shanghai, något man kan se som mycket märkvärdigt i en stor och expanderande stad där hela världen vill in.
Även andra röster vittnar om hur man i Shanghai känner till Göteborg på ett sätt som man inte annars gör ute i världen. Göteborg har något att förvalta och måste göra det väl. Och man kan göra det just genom att integrera kulturen!

Jag talar om ett vitt kulturbegrepp, ej en elitistisk finkultur för några få utvalda, utan kultur i en vidare benämning som låter människor möta människor, kulturer möta kulturer, så vi alla därigenom kan nå insikter för personlig och samhällelig utveckling. Detta kan ske i möten i vår egen stad, men också i möten med en kultur så långt borta som den kinesiska. Ju mer vi lär om varandras liv och förutsättningar, arv och traditioner, desto mer lär vi oss att förstå, både vår omvärld och oss själva.
Jag vill citera Mikael Franzén, dr i nationalekonomi, som säger att ”kulturen är infrastrukturen för ett mänskligare samhälle”.

Låt mig ge exempel, jag väljer från Sverigeveckan 1999.

I Kina var Abba om möjligt än mer populära än i Sverige i slutet av 1970- och början av 80-talet, och när man då nästan tjugo år senare väljer att ta med Benny Andersson och B&B-föreställningen med massor av gamla Abba-låtar, så har man inom vissa grupperingar här i Sverige svårt att ta till sig detta. Genom att inte veta eller förstå, att inte ha kännedom om kinesernas syn på detta och därigenom inse vilken betydelse det kan ha idag, så är man förundrad över att Abba används, ja vissa till och med förfasar sig. Med insikt om Abbas storhet i Kina kanske man i stället kunde ana att man gjorde alldeles rätt. För gjorde man inte det? Där dansade kineser och svenskar ikapp i en idrottshall i Shanghai till den musik alla kunde sjunga med i. Det är inte så konstigt egentligen, då de som var unga och lyssnade då Abba var som populärast är de som är ute i arbetslivet idag, både i Kina och i Sverige.

Jag vill också framhålla den i mitt tycke oerhört fina och öppna gesten av Göteborgssymfonikerna att både bjuda på nykomponerad svensk musik – och kinesisk. Att ta Guo Wenjings bambuflöjtstycke till Kina för premiär med en kinesisk solist är något mycket stort och generöst och kulturutbyte i dess sanna bemärkelse.

Detta var två varianter av lyckat kulturutbyte, och musik är ett bra exempel då den tar sig över språkbarriärer. Det borde också annan konst kunna göra, t ex bildkonst. Där är det däremot så att äldre konst kan visas, men för samtidskonsten är det svårare. Dess uppgift att syna vår samtid gör den alltför kontroversiell.
Kina protesterade mot den kinesiska utställningen i Göteborg 1995, och i utbytet mellan länderna ingår ej heller att visa svensk samtida konst i Kina. Enligt några skulle det till och med kunna förstöra relationerna!

Ändå är kinesisk samtidskonst idag mycket ’het’, och den ställs ut världen över. Förutsättningarna i Kina är idag helt annorlunda än för bara några år sedan, många konstnärer som tidigare ej kunde verka fritt utan då lämnade landet återvänder nu hem. Det finns ett fåtal gallerier i de större städerna som visar deras konst, men marknaden för den ligger fortfarande utanför landet. Denna konst är naturligtvis inte nyttig för samhället, och flera konstnärer visar på de djupnande klyftorna i det moderna Kina. Lika obekväm kan den svenska konsten vara här.

Uppdelning i fin- och folklig kultur är olycklig, men vi får inte glömma fotbolls- och bordtennisspelarna. Inte bara för att Waldner i det närmaste är helig i Kina, utan för att utbytet där sker på en nivå där tusentals människor både vill delta och vara publik.

Jag skulle kunna räkna upp många exempel på hur folk kan mötas genom kultur, men väljer att stanna vid dessa exempel i huvudsak från Sverigeveckan 99. Här har jag talat om de kulturella evenemangens betydelse för människor, inte för företag, marknadsföring eller ens för bilden av Sverige. Det finns många sidor av saken.

Därför är det min förhoppning att Göteborgs politiker ska våga placera in kulturen i sin samhällsbild och ta dess betydelse på allvar, vare sig vi talar om exemplen fotboll eller symfoniorkestrar, samtidskonst eller vänortsutbyte.
Vår stad står i omvandling från industrisamhälle till det så kallade informations- och kunskapssamhället, och i denna strukturomvandling behövs kulturen för att vi ska förstå vår omvärld, vår historia och vår framtid.

4 BILAGOR

4.1 Tack till

Finn Adolfsson, Volvo Bussar
Björn Alm, Göteborgs stad
Kjell Anneling, Sveriges ambassad i Peking
Sven Birgersson, Shanghai-Gothia Club
Margita Björklund, Göteborgs stad
Bengt Carlefall, Göteborgs stad
Maria Carlsson, Göteborgs Symfoniska kör
Sture Carlsson, Göteborgs Konserthus
Julie Cheng, Handelshögskolan i Stockholm
Cui Jianchao, Kinas ambassad i Stockholm
Nils Olof Ericsson, China Affairs Consulting
Kjell Eriksson, Göteborg Energi International
Anders Franck, Göteborgs Universitet
Jörgen Gabrielson, Svenska Ostindiska Kompaniet
Bo Galle, IVL Svenska Miljöinstitutet
Gao Feng, Kinas Generalkonsulat i Göteborg
Ulf Gerbjörn, Sweden China Trade Council i Stockholm
Gunilla Grahn-Hinnfors, Göteborgs-Posten
Martin Henningsson, Sweden China Trade Council i Göteborg
Cecilia Håkansson, Glimstedts Advokatbyrå
Inger Johannesson, Sveriges Generalkonsulat i Shanghai
Bengt Johansson, Utrikesdepartementet
Roland Johansson, Elof Hansson
Ulf Källström, Göteborgs stad
Ulf Landin, Hasselblad
Carina Larsson, Business Region Göteborg
Gunnar Larsson, IFK Göteborg
Stefan Larsson, SMHI
Cecilia Lindqvist, Svensk-kinesiska föreningen
Eje Lindström, NDC Netzler & Dahlgren Company
Eskil Lundberg, Sveriges Generalkonsulat i Shanghai
Hans Nyman, Volvo Lastvagnar
Lars Nyström, Göteborgs Konserthus
Lennart Olausson, Business Region Göteborg
Leif Pagrotsky, Regeringen
Kenneth Pehrsson, Q-Matic
Sture Perfjell, Kinarådet
Caroline Qian, Exportrådet i Shanghai
Jörgen Sjöberg, Chalmers Tekniska Högskola
Lars-Åke Skager, Göteborgs stad
Werner Stoppenbach, Göteborgs Hamn
Thommy Svensson, Statens Museer för Världskultur
Björn Swedmark, Volvo Lastvagnar
Birgit Thunved, Åklagarmyndigheten i Göteborg
Peter Ullmark, Chalmers Tekniska Högskola
Wang Mingming, Foreign Affairs Office i Shanghai
Birgitta Winnberg-Rydh, Göteborg Dans&TeaterFestival
Ye Liang, Foreign Affairs Office i Shanghai
Zhu Kejian, Exportrådet i Shanghai
Hans-Erik Åhman, Advokatfirman Vinge

4.2 Ur *Sweden Comes to China*

En studie av kulturens betydelse vid marknadsföring av svenskt näringsliv baserad på Sverigeveckan i Shanghai 8 – 14 mars 1999 då Göteborgs stad och svenskt näringsliv presenterade sig i projektet *Sweden Goes to China*. Studien var ett projekt inom Kulturverkstan, utförd av Kajsa Frostensson, Karin Hellqvist och Victoria Trygg, i Göteborg och Shanghai oktober – december 1999.

Rapporten *Sweden Comes to China* beskriver Sverigeveckan i Shanghai 1999.
Den ger dels en bakgrund till evenemanget, dels en bild av vad som hände med fokus på de kulturella evenemangens plats och betydelse i samanhanget. Vi diskuterar slutligen dess resultat, vad det var man lyckades med – att använda kulturen som marknadsförare av svenskt näringsliv.

Här följer ett utdrag som beskriver programmet under veckan.

PROGRAM

Sverigeveckan kan beskrivas som en näringslivssatsning med kulturella inslag.
Evenemanget anses vara mycket lyckat, och det sägs också vara en sådan succé tack vare de kulturella inslagen.

Den stora företagsmässan i utställningshallen på Shanghai Library var evenemangets centrala punkt. Där visade ca 60 svenska företag och organisationer upp sig och där hölls också seminarier med inbjudna åhörare. Till mässan kom en stor publik, 15.000 personer från hela Kina var inbjudna, men många fler kom. Mässan var öppen för allmänheten och många biblioteksbesökare fann vägen dit.

Göteborgs Symfoniker och Symfoniska kören gav två konserter på Grand Theatre vid People´s Square mitt i Shanghai. Operan rymmer 1.800 åhörare och det var utsålt båda kvällarna. Den repertoar som framfördes var speciellt anpassad till Kina, och att man på detta sätt mötte sitt värdland uppskattades mycket. Man spelade både nya svenska och kinesiska verk. De västerländska kör- och orkesterstyckena framfördes bl a med kinesisk recitation och översättning.
Göteborgssymfonikerna gjorde också sin ABBA-konsert med Tommy Körberg, Anders Glenmark, Karin Glenmark, Helen Sjöholm samt Orsa spelmän och Benny Andersson på scenen och 4.900 personer i publiken i en fullsatt idrottshall.
Konserten var mycket uppmärksammad i TV och radio och en ABBA revival kunde märkas i Shanghai.

Vår flerfaldige världsmästare i bordtennis JO Waldner, var ett av flaggskeppen i evenemanget. Han är mycket känd i Kina där bordtennis är en nationalsport. Waldner spelade uppvisningsmatcher och deltog dagligen i olika aktiviteter på och omkring mässan och uppmärksamheten kring honom var oerhört stor.
IFK Göteborg spelade mot Shanghai Shenhua på Shanghais nya stadium inför 35.000 åskådare. Fotboll är en sport som vinner allt större popularitet i Kina.

En uppsatstävling arrangerades av generalkonsulatet och vänortsavdelningen på Foreign Affairs Office, den lokala utrikesbyrån. Ämnet för uppsatserna var Sverige och Kina inför det kommande seklet. 7.000 gymnasister från Shanghai deltog varav fyra elever vann första pris och belönades med en resa till Sverige. På detta sätt engagerades inte bara elever utan hela familjer i inhämtandet av Sverigekunskap.

3.000 böcker och avhandlingar på engelska donerades av Göteborgs, Lunds och Stockholms Universitet till Shanghai Library.

I bibliotekets entréhall visades en utställning gjord av sju studenter från Högskolan för Design- och Konsthantverk. Det var en utställningen om svensk form och design som visade på kretsloppstänkande vilket väckte intresse.
Seminarier anordnades av Göteborgs Universitet och Chalmers Tekniska Högskola. Dessa hade dels som uppgift att visa Göteborg som en kunskapsstad, dels att påbörja ett student-, forskar- och

kunskapsutbyte. Från Kina hade det kommit önskemål om föreläsningar inom fyra områden: IT och telekommunikation, energi och miljö, transporter och stadsplanering samt arkitektur och design. Göteborgs Universitet och Fudan University skrev ett samarbetsavtal. De skall bl a tillsammans arbeta med att lösa luftföroreningsproblemet i stora städer. Denna typ av avtal är viktiga, att långsiktigt arbeta tillsammans mot gemensamma mål.

Den officiella delegationen från Göteborgs stad med kommunstyrelsens ordförande Göran Johansson i spetsen fick även den stor uppmärksamhet.
Shanghais borgmästare Xu Kuangdi lämnade Folkkongressen i Beijing bara för att komma och möta den svenska delegationen. Han har en betydande position i Kina och detta mottagande gav dignitet åt Sverigeveckan.

De närmare 60 svenska företag som var med på mässan hade väldigt skiftande syften med sin medverkan.
För en del var ambitionen enbart att undersöka förutsättningarna på en kinesisk marknad och se vilket intresse deras produkter rönte. För andra var det att synas som ett svenskt företag. För några handlade det rent konkret om att skriva affärskontrakt och etablera sig i Kina. Mölndalsföretaget Q-Matic använde mässan som ram till undertecknandet av deras viktiga avtal med ICBC, Industrial and Commercial Bank of China, som nu använder Q-Matics kölappssystem.
De företag som uttryckt sin medverkan som lyckad har haft ett bestämt mål med sin medverkan och har arbetat aktivt för att uppnå detta. Man har på ett mycket kreativt sätt använt sig av Sverigeveckan med alla dess kringarrangemang och dess strävan efter att skapa goda relationer till Kina. Ericsson Business Consulting tog tillfället i akt att inviga sitt nya företag i nya lokaler med både Göran Johansson och JO Waldner närvarande. Astra bjöd in ett stort antal läkare till sina seminarier och anordnade även uppvisningsmatcher med JO Waldner och ungdomar i mässans entréhall.
Foajén på Grand Theatre och läktaren på Shanghai Stadium blev inofficiella mötesplatser för företagen och deras kunder, för svenskar och kineser. Här kunde man lära känna varandra vilket underlättar diskussionerna vid förhandlingsbordet.

Evenemanget som helhet handlade om att marknadsföra Sverige. Man ville nå många med en ökad medvetenhet om Sverige, svensk kultur, svenskt näringsliv och svensk forskning. Det fanns något för alla, och det angick alla, inte bara näringslivet.